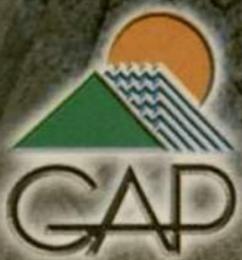

GAP

14

REVIEW

T.C. BAŞBAKANLIK
GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ
BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI
REPUBLIC OF TURKEY PRIME MINISTRY
SOUTHEASTERN ANATOLIA PROJECT (GAP)
REGIONAL DEVELOPMENT ADMINISTRATION

Zeygna Acil Kurtarma Çalışmasında Yeni Boyut
"GAP'a IWRA Millennium Ödülü"

GAP review

YIL Year 8 • SAYI Number 14

EKİM 2000 GAP REVIEW

GAP BÖLGE KALKINMA İDARESİ
BAŞKANLIĞI ADINA SAHİBİ
Publisher on behalf of GAP Regional
Development Administration

BAŞKAN President
Dr. İ. H. Olcay ÜNVER

Genel Yayın Yönetmeni General Editorial Director
Kaya YAŞINOK

Yazı İşleri Müdürü Managing Editor
Zeynep AKINCI

Yayın Kurulu Advisory Board
Necati ÖZKAN • Vedat ÖZBİLEN • Hakan BEZİRCİ
Gül GEMALMAZ • İbrahim TUĞRUL
Ruhsar YENİGÜN

Yayın Koordinatörü Editorial Coordinator
Selda ÖZDEMİR

Editörler Editors
Zeynep ÇULHA • Emine AKIN • Şeniz KOBAL
Aslıhan GÜVEN • Füsün ORALALP • Selin ÖZTÜRK

İngilizce Redaktör English Editorial
Wendy BİLGİN

İdari Koordinatör Administrative Coordinator
Saregül ÜNLER

Bilgi İşlem Sorumlusu Data Manager
Fikret KOZDAĞ

Bölge Koordinatörü Regional Coordinator
Erdal ERDEM

Adres Address
Willy Brandt Sok. No: 5 Çankaya 06680 ANKARA
Tel: (009 312) 442 23 24 - 440 13 84
Fax: (009 312) 440 13 84
e-mail: gap-x@gap.gov.tr • internet : www.gap.gov.tr

Bölge Müdürlüğü Regional Directorate
Urfa Tünel Çıkış Ağızı P.K. 155 63000 ŞANLIURFA
Tel: (009 414) 314 17 50 • Fax: (009 414) 313 50 73

Grafik Tasarım & Baskı Graphic Designed & Print
Afşaroğlu Matbaası (312) 425 22 44

GAP Dergisi'ndeki yazılarda yer alan görüşler yazarlarına aittir. Bu yazılar GAP Dergisi kaynak gösterilmek suretiyle kullanılabilir.

Gönderilen yazılar yayınlansın veya yayınlanmasın iade edilmez. Yayın Kurulu gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamamaya ve üzerinde gerekli düzeltmeyi yapmaya yetkilidir.

ISSN 1301-5745

İçindekiler contents

3

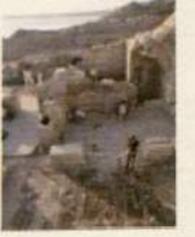
Uluslararası Su Kaynakları Birliği (IWRA) Milenyum Ödülü GAP'ın
IWRA Millenium Award Given To GAP

5

GAP, Yenilikçi Projeler Yarışması'nda Ödül Aldı
GAP Gets an Award in the "Development Marketplace"

7

Zeugma'da Acil Kazı ve Kurtarma Çalışmaları
Urgent Excavation and Rescue Work in Zeugma

13

Belkis/Zeugma Antik Kentinde Fırat Nehri Konulu Mozaikler
Mosaics on The Euphrates in the Antic City of Zeugma

18

Zeugma'da Rob Early İle Yapılan Görüşme
An Interview With Rob Early In Zeugma

20

GAP'ta Merkezi Planlamadan Katılımcı Planlamaya
GAP: From Central to Participatory Planning

27

İsviçre Kalkınma Ajansı'ndan GAP'a Destek
Swiss Development Cooperation Supports GAP

28

GAP'ta Klasik Müzik
Classical Music in GAP

30

Halfeti Projesi 3 Yaşını Dolduruyor
Halfeti Project is About to Complete its Third Year

32

Kentsel Enformel Sektörde İstihdam ve İş Potansiyelinin Geliştirilmesi Projesi Başlatıldı
The Project "Employment and Job Creation in Urban Informal Sector"

sunuş presentation

Sayın Okurlarımız

Güneydoğu Anadolu Projesi'nin temel hedeflerinden biri de, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki kültürel geçmişin tanıkları olan kültür varlıklarının korunması ve gelecek nesillere aktarılmasıdır. Bu hedef doğrultusunda GAP İdaresi'nin yürüttüğü; kültür varlıklarının restorasyonu ve kurtarılması, korunması, çevre düzenlemesi, altyapı, konaklama ihtiyaçlarının giderilerek tanıtımının yapılması gibi çalışmalar GAP Review 11. sayısında konu edilmişti. Bu sayımızın ana konusu; Fırat Nehri üzerinde inşa edilmekte olan Birecik Barajı'nın suları altında kalacak Zeugma antik kentinde yürütülmekte olan acil arkeolojik kurtarma operasyonudur. Bu alanda 1992'den beri sürdürülmekte olan kazıların son yılında, değerli mozaik ve fresklerle bezeli ve iyi durumda villaların ortaya çıkarılması, sözkonusu alanda acil bir kurtarma ve koruma operasyonununun başlatılmasına yol açmıştır. Kısa zamanda gerekli tüm detayları ile devreye giren bu çok kapsamlı operasyonu GAP İdaresi'nin baraj inşaatlarından etkilenen alanlara yönelik yaklaşım ve çalışmalarını yansıtan en somut olarak siz okuyucularımıza sunuyoruz.

Saygılarımızla

"GAP Dergisi"

BAŞBAKANLIK GAP BÖLGE KALKINMA VE İZLENİM BAŞKANLIĞI	
YER NO	16-B
DEMİRBAŞ NO	4935

To the Reader

One of the main goals of the Southeastern Anatolia Project has been to preserve the cultural assets of the region while maintaining the capacity to pass them on to future generations. In the 11th issue of the GAP Review, we presented information related to the rescue, restoration, and preservation of historic sites in the Region for cultural preservation. In this issue we will focus specifically on the rescue operation that took place in the ancient city of Zeugma. Since 1992, this area had been identified as rich in archeological finds. The more recent discovery of unique ancient villas and beautiful mosaics made the rescue of these items an urgent issue this year as the area was directly affected by the construction of the Birecik Dam. In this issue we present an example of the comprehensive approach taken by the GAP Administration as it continues to relate to places of importance in the Region that are being affected by dam construction.

With best regards

"GAP Review"

34

ÇATOM'lar Nihai Hedefe Doğru İlerliyor...
ÇATOMs Getting Nearer to Targets

36

Ezo Gelin
Ezo Gelin ("Ezo the Bride")

40

GAP Bölgesi Yoğun Ziyaretlere Ev Sahipliği Yapıyor
GAP Region Continues to Host Many Visitors

42

GAP Uluslararası Eğitim Programları Sürüyor...
GAP International Training Programs In Progress

46

"Hayvancılık ve Su Ürünleri'nin Geliştirilmesi" Arama Toplantıları
GAP Meetings for the Development of Livestock Breeding and Water Products

47

GAP Girişimci Destekleme Merkezleri (GİDEM) Faaliyetleri
GAP Entrepreneur Support and Guidance Centers' (GAP-GİDEM) Activities

51

2. Dünya Su Forumu Lahey'de yapıldı
Second World Water Forum Convened in The Hague

54

Melbourne'de X. Dünya Su Kongresi
X. World Water Congress in Melbourne

55

Şanlıurfa'da Suya Dayalı Kalkınma Projeleri Workshopu
Workshop In Şanlıurfa: Water Based Development Project

56

GAP Review Şanlıurfa Workshop Katılımcıları ile Görüştü
GAP Review Interviewed Şanlıurfa Workshop Participants

60

Suya Dayanıklı Kalkınmada Amerikan Deneyimi
Çalışma Toplantısı
American Experience in Water Based Development

1964'den beri

deneyim ve gelişim ile geleceğe katkı

ULAŞIM

BARAJLAR VE SANTRALLAR

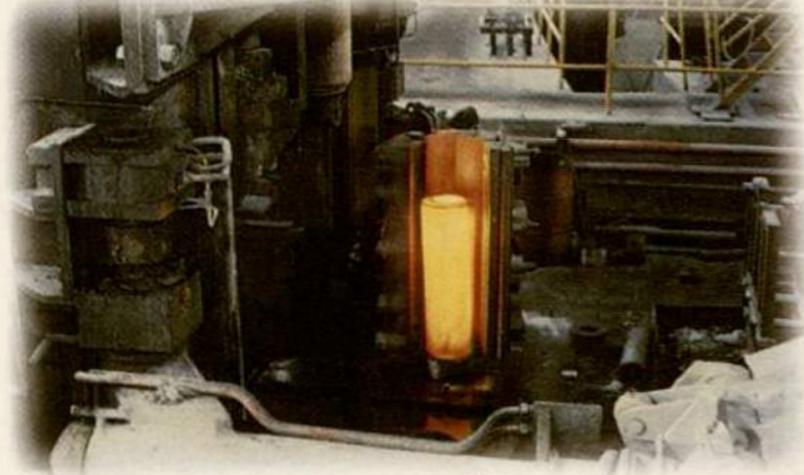
SULAMA VE DRENAJ SİSTEMLERİ

TOPLU KONUTLAR, SİTELER

KENTSEL ALT YAPI

ENDÜSTRİ TESİSLERİ

su/yapı

**MÜHENDİSLİK VE
MÜŞAVİRLİK A.Ş.**

■ PLANLAMA ■ PROJELENDİRME ■ MÜŞAVİRLİK ■ KONTROLLUK

AHMET RASİM SOKAK NO. 16 ÇANKAYA 06550 ANKARA

TEL : (312) 441 32 26 PBX ■ FAX : (312) 438 27 26 ■ E.Mail: suyapi-f@tr-net.net.tr

Uluslararası Su Kaynakları Birliği (IWRA) Milenyum Ödülü GAP'ın

IWRA Millennium Award Given To GAP

Dr. Ünver, Prof. Braga (ortada) ödül töreninde Stockholm.

Dr. Ünver, Prof. Braga at the award ceremony Stockholm

Uluslararası Su Kaynakları Birliği (International Water Resources Association-IWRA) 2000 yılında bir defaya mahsus olmak üzere vermeyi kararlaştırdığı Milenyum Ödülü'ne Güneydoğu Anadolu Projesi'ni layık gördü.

17 Ağustos 2000 tarihinde Stockholm Su Sempozyumu sırasında yapılan bir törenle, GAP'ın ödülü GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanı Dr. Olcay Ünver'e verildi.

1972 yılında kurulan IWRA küresel boyutta, su yönetiminin sürdürülebilirliği konusunda araştırma çalışmaları yürütmekte. Birliğin, Yönetim Kurulu Kanada, Meksika, Japonya, Çin, Venezuela, Tayland, İspanya, Amerika ve İsraili 10 bilim adamından oluşuyor ve merkezi Amerika-

The International Water Resources Association (IWRA) decided to award GAP Administration its "Millennium Award" designed to be given only once for the year 2000.

The award was presented to GAP President Dr. İ.H. Olcay Ünver in a ceremony held on 17 August 2000 during the Stockholm Water Symposium.

IWRA is a non-profit organization engaged in multidisciplinary scientific studies on water related issues. Established in 1972, the Association conducts research on a global scale on the sustainability of water management. The Executive Board of the Association is composed of 10 scientists from Canada, Mexico, Japan, China, Venezuela, Thailand, Spain, the US and Israel. The central office of the organization is at the

GAP'a verilen IWRA Milenyum Ödülü
The IWRA Millennium Award was given to GAP

Carbondale'de bulunan Güney Illinois Üniversitesi'nde bulunuyor. IWRA dünyada su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı konusunda bilinç yaratma amacıyla, her yıl verdiği ödüller ile, çalışmalarında doğru su kullanımıyla, doğa, çevre ve insan yaşamı önceliklerini gözeten proje, kişi ve kuruluşları onurlandırmakta.

IWRA, 2000 yılında bir defaya mahsus olmak üzere kit bir kaynak olarak suyun sürdürülebilir kalkınma amaçları doğrultusunda kullanılması konusunda çalışmalar yapan iki kişi ve iki kuruluşa **milenyum ödülü** verdi.

Dr. Ünver'in, GAP'ı uluslararası kuruluşlar nezdinde, insan odaklı sürdürülebilir bir kalkınma projesi olarak tanıtan çalışmaları sonucu alınan bu ödülün, projenin ilerlemesi ve GAP'a uluslararası katkı ve katılım açısından olumlu gelişmeler sağlayacağı ümit edilmekte.

GAP İdaresi su konusu ile ilgili küresel perspektifli bir çok kuruluşla ilişkilerini sürdürmekte. Dünya Su Konseyi (World Water Council-WWC), Küresel Su Ortaklığı (Global Water Partnership-GWP), Uluslararası Hidrolik Enerji Birliği (International Hydropower Association-IHA), Uluslararası Su Yönetimi Enstitüsü (International Water Management Institute-IWMI) bu kuruluşlardan bazıları. GAP İdaresi Başkanı Dr. I.H. Olcay Ünver bu kuruluşların çoğunun yönetiminde görev almış durumda.

IWRA Başkanı Prof. Ben Braga'nın, GAP'a IWRA Milenyum Ödülü verildiğini bildiren mektubu

13 Temmuz 2000

Dr. Olcay Ünver

GAP İdaresi Başkanı

Sayın Ünver

Uluslararası Su Kaynakları Birliği (IWRA) bir defaya mahsus olmak üzere **Milenyum Ödülü** adı altında bir ödüllendirme ihdas etmiştir. Söz konusu ödül, entegre su kaynakları planlaması ve yönetimi çerçevesinde insan yaşamının ve doğal çevrenin kalitesine önemli etkilerde bulunan seçkin katkıları dolayısıyla iki kişiye, iki kuruluşa ve iki programa verilecektir. Ödüller, sahiplerine, 17 Ağustos 2000 tarihinde Stockholm'de yapılacak Stockholm Su Sempozyumu sırasında, su kaynakları alanındaki seçkin kişilerin de hazır buldukları bir törende sabah saat 10.30'da takdim edilecektir.

IWRA Yönetim Kurulu, GAP'ı Programlar kategorisinde verilecek iki ödülün birine layık görmüştür. Başında bulunduğumuz proje, su kaynakları yönetimi alanında iyi bir örnek oluşturmaktadır. Su yönetimi, çevre koruma ve kadınların katılımı alanındaki çağdaş kavramları yaşama geçirmede gösterdiğiniz etkin ve kararlı çalışmalar IWRA tarafından içtenlikle takdir edilmektedir.

Bu ödülü kabul edeceğinizi ve sizi Ağustos ayında Stockholm'de aramızda göreceğimizi umuyoruz.

Benedito Braga

Başkan

University of Southern Illinois, Carbondale, US. In line with its overall objective of enhancing global awareness on sustainable utilization of water resources, the Association encourages, through its annual international awards, projects, persons and organizations outstanding in their performance in terms of water resources management and consideration given to natural, environmental and human priorities.

*The **millennium award** is given only once, specific to the year 2000, to two organizations and two people with remarkable performance and achievement in the utilization of water as a scarce resource for purposes of sustainable development.*

It is expected that this award received as a result of Dr. Ünver's valuable efforts to introduce GAP to international organizations as a human centered sustainable development project will bring along positive results in terms of the further progress of the project and securing further international contribution and participation.

The GAP Administration is maintaining its contacts with many organizations having a global perspective on water issues. The World Water Council (WWC), Global Water Partnership (GWP), International Hydraulic Energy Association (IHA) and International Water Management Institute (IWMI) are among these organizations that GAP President Dr. I.H. Olcay Ünver has a seat on the executive boards.

The Letter of Prof. Ben Braga President of, IWRA, informing of the Millennium Award to GAP

July 13, 2000

Dr. Olcay Ünver

President

GAP

Dear Dr. Ünver:

*The International Water Resources Association-IWRA has recently instituted a one-time award, **The Millennium Award**. This award will be bestowed to two personalities, two institutions and two programs in recognition of outstanding contributions to integrated water resources planning and management that have significantly impacted the quality of human life and the natural environment. The award will be presented at the Stockholm Water Symposium in Stockholm, Sweden on August 17, 2000 at 10:30 a.m. with the presence of important personalities of water resources world.*

GAP has been selected by the Executive Board of IWRA to be one of the recipients of this award in the category Programs. The project you head is an example of good water resources management. Your competent and hard work towards implementing modern concepts of water management, environmental conservation and women participation are sincerely appreciated by IWRA.

I hope you can accept this award and I look forward to present this award to you in Stockholm in August.

Sincerely yours

Benedito Braga

President

GAP, Yenilikçi Projeler Yarışması'nda Ödül Aldı

GAP Gets an Award in the "Development Marketplace"

Dünya Bankası tarafından iki yıldır düzenlenmekte olan Yenilikçi Projeler Yarışması'nda (Innovation Marketplace), GAP İdaresi ödüllendirildi.

Yenilikçi Projeler Yarışması temel olarak "yoksullukla savaş" konusunu hedef alan projeler üreten ve bu projeler için fon arayışı içinde olan kurumların katılımına açık olan bir yarışma.

GAP İdaresi bu yarışmaya Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile birlikte yürütülen "Sürdürülebilir Kalkınma Programı" kapsamında yeralan projelerden 6'sı ile katıldı ve "**Yerel Kalkınmaya Yönelik Kapasite Gelişimi Projesi**" 1200 proje arasından finale kaldı. Projenin hedefi, dezavantajlı grupların güçlendirilmesi ve kalkınma sürecine katılımlarının sağlanmasıyla; Bölgede katılımcı, tabandan eşitlikçi ve sürdürülebilir insani gelişmenin gerçekleştirilmesi için eğitim programları ve ortak çalışma zemininin oluşturulmasıdır.

Proje, GAP Bölgesi'ndeki kamu kurum ve kuruluşları ile yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve meslek odalarının işbirliği ile hayata geçirilecektir.

Finale kalan tüm projeler, 8-10 Şubat 2000'de Washington'da Dünya Bankası Binasında sergilenerek, değerlendirmeleri yapıldı. Finalde GAP'ı ve Türkiye'yi başarıyla temsil eden "Yerel Kalkınmaya Yönelik Kapasite Gelişimi Projesi" katılımcılar tarafından ikinci seçildi ve yoğun ilgi gördü.

The GAP Administration got an award for participation in the "Development Marketplace" organized by the World Bank for the last two years.

The Development Marketplace is a contest open to all organizations worldwide which are engaged in developing innovative projects and seeking funds for such projects in relation to "fighting poverty."

The GAP Administration participated in this year's contest with 6 of its projects under the "Sustainable Development Program" which it is jointly carrying out with UNDP. Among these 6 projects, the one on "Capacity Building for Local Development" was among the finalists selected out of 1200 projects. The project aims at the development of the disadvantaged groups and their participatory integration into the development process. In order to establish participatory sustainable development at all levels of society, the project aims to provide training programmes and establish the basis for partnerships.

The project will be implemented with the cooperation and contribution of government institutions, local administrations, non-governmental organisations, universities and various chambers of commerce.

Projects making the top were exhibited in 8-10 February 2000 in Washington DC at the Main Building of the World Bank. As a result of evaluations, the Project for Capacity Building in Local Development had the second place and received intensive interest from the participants.

Yenilikçi Projeler Yarışması'nda GAP Standı
GAP Poster Presentation in Development Marketplace

haber

Zeugma'da Acil Kazı ve Kurtarma Çalışmaları

*Urgent Excavation and Rescue Work
in Zeugma*

Zeugma'da 11 Ülkeden 100'ü aşkın arkeolog ve 250 işçiden oluşan çok uluslu kazı ekibi çalışmalarını sürdürdü.
A multinational team of archeologists and specialists helped with the excavation at Zeugma.

F

ırat Nehri kenarında, Nizip İlçesi'ne 10 km. uzaklıktaki Belkıs/Zeugma antik kenti, 2000 yılı yaz aylarında Türkiye'nin en kapsamlı kazı ve kurtarma çalışmasına sahne oldu.

2000 yılı sonuna kadar yaklaşık %30'luk bir bölümü sular altında kalacak olan antik kentte, 11 ülkeden 100 civarında arkeolog ve 250'yi aşan işçiden oluşan çok uluslu bir kazı ekibi toprağın koynundan aldıklarını gün ışığına çıkardı, suların altında kalacak olanları ise bozulmadan kalabilmesi için korumaya çalıştı.

Fırat Nehri üzerindeki Birecik Barajı, 1984'te DSI tarafından yapımı planlanan ve Enerji Bakanlığı'na 1993 yılında yap-işlet-devret modeli ile inşa edilmek üzere uluslararası bir konsorsiyuma (Birecik A.Ş.) verilmiş olan, GAP kapsamındaki büyük barajlardan biri. Barajın yapımı nedeniyle tarihi ve kültürel dokuya yönelik zararların giderilmesi amacıyla Baraj sahasındaki alanda, Kültür Bakanlığı tarafından 1992 yılından itibaren kazı ve kurtarma çalışmaları başladı. Dokuz yıl süren kazıların son yılında ortaya çıkarılan villalar kompleksi, dikkatleri bu alana çekti ve yılların etkisinden büyük ölçüde korunmuş bulunan mimari

T

he antic city of Zeugma, located near Belkıs village on the Euphrates at a distance of 10 kilometers to Nizip District, Gaziantep, is witnessing the most comprehensive excavation-rescue work Turkey has ever seen. 70 percent of the antic city will be submerged, as a result of impoundment in the newly constructed Birecik dam, by the end of 2000. At present a multinational excavation and preservation team comprising about 100 archaeologists from 11 different countries and over 250 workers are unearthing many and trying to protect others they will remain under water.

Birecik Dam on the Euphrates is one of the largest dams in the GAP region. The original plan of the DSI (State Hydraulic Works) for a dam construction at this point dates back to 1984. The Ministry of Energy and Natural Resources initiated a bidding in 1993 which resulted in a contract with an international consortium (Birecik A.Ş.) on a BOT model. The Ministry of Culture started its excavation and rescue works to minimize damage

doku ile buna bağlı mozaik, fresk ve küçük buluntuların, Birecik Barajı'nın su tutma aşamasına gelmiş olması nedeniyle, kurtarılıp korunması konusu aciliyet kazandı. Kültür Bakanlığı'nın, çalışmalarını genişletmek için yeterli bütçeye sahip olmayışı ve işin ivediliği nedeniyle, Gaziantep Valiliği'nin girişimleri ve Özel İdare Bütçesi imkanları kullanılarak bu bölgede acil kurtarma çalışmaları başlatıldı. Baraj inşaatını gerçekleştiren Birecik A.Ş. de acil kurtarma çalışmalarına katıldı. Bugüne dek sürdürülen kazılarla tarihe ışık tutan eşsiz mozaikler, freskler ve Mars heykeli gibi eserler, dünya literatürüne kazandırılmış bulunmakta.

Türkiye'nin toplam enerji üretiminin yaklaşık %2,5'ünü sağlayacak olan Birecik Barajı'nın, % 98'i tamamlanmış bulunmaktadır. Su tutma işlemine, Enerji Bakanlığı ve Şirket ile beraberce hazırlanan program çerçevesinde, Kasım 1999'da başlanmıştır. Barajın 2000 Ekim ayı sonunda tamamlanması ile, baraj göl seviyesinin maksimum su kotu olan 385 m. seviyesine yükselmesi öngörülmüştür. Böylece arkeolojik yerleşimin bir bölümü su altında kalacaktır.. Antik kentin asıl bölümü ise baraj göl aynasından etkilenmeyecektir. Antik kentte esas zenginlerin evleri üst teraslarda olduğundan ve burada "yüzlerce" villa bulunmaktadır.

Zeugma ile ilgili olarak Kültür Bakanlığı'nca sürdürülen çalışmaları desteklemek amacıyla, GAP Bölge Kalkınma İdaresi kaynak arayışına girmiş ve ABD'de yerleşik bir yardım vakfı olan Packard Vakfı (PHI) ile temasa geçmiştir. Söz konusu Vakıf ile acil kazı ve kurtarma çalışmalarına başlamak üzere, 7

to historical and cultural properties in the area. The complex of villas discovered in the 9th year of this excavation and rescue work directed public attention to Zeugma while it became urgent to protect and rescue mosaics, frescoes and smaller finds that constitute a part of the cultural fabric of the antic city prior to inundation. This urgency and the fact that the Ministry of Culture did not have adequate budget for such a work led the Governorate of Gaziantep to launch special efforts depending upon the resources of the Private Administration. The Birecik A.Ş. in charge of dam construction also took part in these activities. Thus far, precious and fine mosaics, frescoes and such pieces as the sculptures of Mars have been saved for the world collection.

The Birecik Dam will provide 2.5 percent of the total energy production of Turkey and construction work is 98 percent completed. The process of impoundment began in November 1999 within the framework of a program prepared jointly by the Ministry of Energy and the Company. Upon the completion of the dam in October 2000, the water level will rise to a maximum of 385 meters above sea level and a part of the city will be submerged. However the main part of the city will not be affected by the dam lake. The houses of the prosperous citizens of Zeugma are located in upper terraces as testified by "hundreds" of villas found in these zones.

ZEUGMA

Zeugma, Fırat'ın kıyısında bulunan karşılıklı iki yerleşime verilen addır. MÖ üçüncü yüzyılda Suriye'nin Makedon hükümdarı tarafından kurulan bu yerleşim doğu ile batı arasında önemli bir ticaret merkezi haline gelmiş, MS 200 yılında ise Roma İmparatorluğu'nun en büyük kentlerinden biri olmuştur.

Roma İmparatorluğu dönemindeki Londra ve Paris'ten daha büyük olan bu kentte zamanında yaklaşık 50 bin kişi yaşamaktaydı. Zeugma'daki kalıntıların mükemmel korunmuş olması sayesinde, Roma İmparatorluğu'nun doğu sınırındaki bir kentte sürmüş olan kozmopolit yaşam hakkında geniş bilgiler edinebiliyoruz.

ZEUGMA

Zeugma is the name given to two settlements on the two opposite banks of the Euphrates. Both settlements were established in the 3rd century BC by the Macedonian ruler of Syria and then the settlement became an important trade post on the route connecting East to West. Around 200 AD the city became one of the largest in the Roman empire.

In fact, the city was once larger than the Roman London or Paris with a population of about 50,000. Thanks to the excellently protected status of properties in the city, we are now able to learn much about the cosmopolitan way of life that once existed in this eastern post of the Roman Empire.

Haziran 2000'de bir protokol imzalanmıştır. Bunu takiben GAP İdaresi koordinatörlüğünde, Kültür Bakanlığı'nın izin ve denetiminde, Gaziantep Müze Vekili Kemal Sertok'un başkanlığında çok uluslu kurtarma misyonunun eşgüdümünü sağlamakla görevlendirilen Oxford Arkeoloji Grubu yönetiminde, acil kazı ve kurtarma çalışmaları başlatılmış ve Bölge'de çok kısa bir süre içinde tüm tesisleriyle, Türkiye'nin en kapsamlı kazı ve kurtarma alanı oluşturulmuştur.

Türk ve yabancı arkeologlardan oluşan bu "Acil Arkeolojik Kurtarma Ekibi"nin finansmanına ve çıkartılan eserlerin organizasyonuna yardım etmek üzere, PHI başlangıç olarak 5 milyon dolarlık bir mali destekte bulunmuştur. Kültür Bakanlığı da 50 arkeologun ilk aşamadaki acil çalışmalara katılmasını sağlamıştır.

Projenin devamında arkeolojik koruma, bilimsel çalışma, arkeolojik bölgelerin ve eski eserlerin halka açılması amacıyla bir arkeolojik park oluşturulması kapsamında bir kazı planının geliştirilmesi de bu çalışmalar arasında yer almaktadır. PHI ile imzalanan Protokole göre uygulama çalışmalarının, 5 yıllık bir çalışma programı kapsamında yapılması öngörülmektedir.

Oxford Arkeoloji Grubu ile birlikte yapılan ilk inceleme sonunda antik şehrin yer aldığı alan üç bölgeye ayrıldı: A Bölgesi Haziran 2000 tarihinde sular altında kalan alan. Bu bölgede kurtarma çalışmaları yapıldı, freskolar, mozaikler ve diğer buluntular Gaziantep Müzesi'ne taşındı. B alanı ise Ekim 2000'de sular altında kalması sözkonusu olan ve kurtarma kazılarının sürdürüldüğü alandır.

B alanı bütün olarak ele alınıp, topografik çalışma ve yüzey araştırmaları yapılarak toprak üzerinde izlenen tüm yapı kalıntıları belirlendi. 10 ayrı Bölgeye ayrılan B alanında arkeolojik kazı ve kurtarma çalışmaları tamamlandı. Suyun yükselmesi ile özellikle Fırat'a

PACKARD VAKFI (PHI)

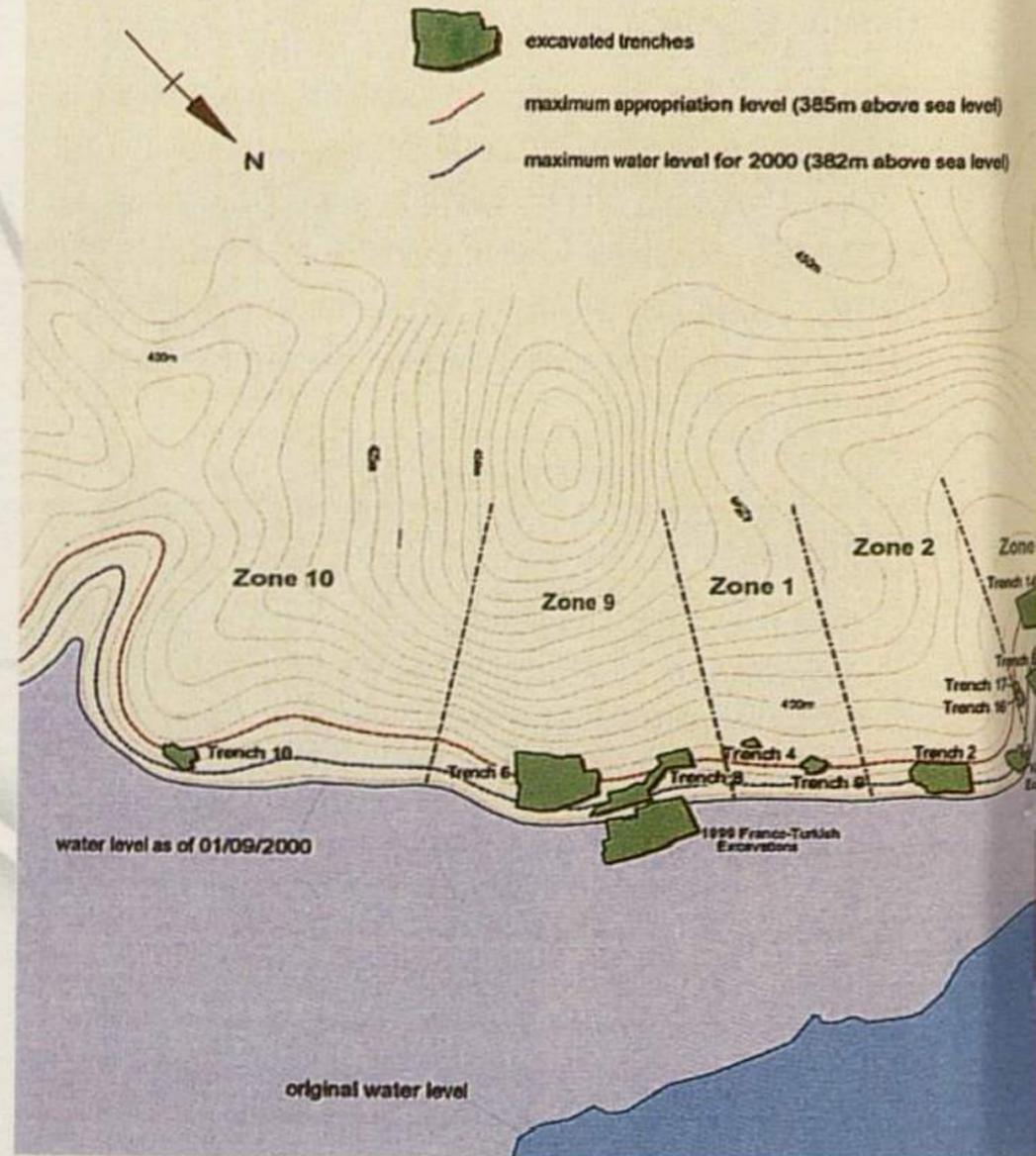
PHI, Kaliforniya'da yerleşik ABD kökenli bir yardım kuruluşudur (vakıf) Dr. David Packard tarafından kurulmuş olan Vakıf, ilnsani bilimler konularında eğitim ve araştırma, tarihi ve kültürel önemi bulunan eserlerin ve arkeolojik yerleşimlerin korunması ve insanlığa sunulması ile ilgili çalışmalarda bulunmaktadır. Arkeolojik alanların korunma ve kurtarılması, Vakfın özellikle yoğunlaştığı konulardandır.

The GAP Administration was searching for funds to support the work of the Ministry of Culture which resulted in contacts with the US based foundation Packard Humanities Institute (PHI). Following the protocol signed on 7 June 2000 with the Institute, the Oxford Archaeology Unit was assigned to coordinate the activities of the multinational rescue mission. The urgent excavation and rescue work is now in progress. The GAP Administration provides overall coordination services and the Ministry of Culture supervises the process. The site is now the largest one in Turkey in terms of excavation and rescue operations.

The PHI made an initial contribution of 5 million US dollars to the activities of this Urgent Archaeological Rescue Team in excavation and preservation. The Ministry of Culture, on its part, ensured the participation of 50 archaeologists to ongoing activities.

The extension of the project envisions some other activities as well. These include protection,

ZEUGMA ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS 1999 - 2000

Zeugma Acil Kazı-Kurtarma Projesi

yakın olan açmalarda, mozaiklerin ve duvar resimlerinin korunması ve belgeleme çalışmalarına yoğunluk kazanmıştı (çizim, fotoğraf, rölöve, plan). Bu açmalar toprakla doldurularak eserlerin sudan zarar görmesi önlenmiştir. Bazı mozaikler ve duvar resimleri ise temizlenip, konservasyonu yapıp, gelecek nesillere bırakılmak üzere sıvayla kaplanarak yerlerinde bırakılmıştır.

C alanı ise Birecik Barajı'ndan etkilenmeyecek olan ve antik kentin % 70'ini oluşturan bölge. C Bölgesi'nin, kentin kamusal alanının en yoğun olduğu bölüm olduğu tahmin ediliyor ve bu bölgeden elde edilecek buluntuların Zeugma'yla ilgili önemli bilgiler içereceği düşünülüyor.

Zeugma'dan çıkartılan mozaiklerin sanat değerleri ve işçilikleri oldukça çok yüksek kalitede. Aralıksız süren kazılarda birbiri ardına mozaikler çıkarıldı. Bugüne kadar Zeugma'da çıkartılan mozaiklerin sayısı, şu anda Türkiye'nin en büyük mozaik müzesi olan Antakya Mozaik Müzesi'ndekilerden fazla. Ayrıca Roma dönemi kentinin devlet arşivi olduğu sanılan

scientific studies and development of a further excavation plan to end up with an archeology park where findings and structures are exhibited. A 5 year work program is being considered for these activities.

As a result of the first overview with the Oxford Archeology Unit the area of the antic city was divided into three parts. The area A is the one that was already submerged in June 2000. Excavation and rescue work in this area had been completed and mosaics, frescoes and other finds were transferred to Gaziantep Museum. The Area B will be under water in October 2000 and it is thus the area where rescue and excavation works deserve urgency.

The area B was taken as a whole and all remains of buildings were spotted as a result of topographic studies and surface investigations. At present, excavation and rescue works are in progress in 10 different divisions of this Area. Since the water level is gradually rising, focus is given to the preservation and documentation (including drawings, photos, relief, plans) of mosaics and frescoes in trenches closer to the Euphrates. These trenches are then earth filled to protect pieces from water. Some mosaics and frescoes have been cleaned and left plastered for the coming generations.

The area C constitutes 70 percent of the antic city of Zeugma which will not be affected by the dam lake. It is assumed that this part used to be the heart of the public life in the city and thus finds from this part will reveal much more about the city.

Both the artistic value and craftsmanship of mosaics found in Zeugma are both of high quality.

PROJECT

PACKARD HUMANITIES INSTITUTE (PHI)

The PHI is a US based aid organization (foundation) founded by Dr. David Packard. The Institute is active mainly in such areas as training and research in humanities, protection and promotion of properties and archaeological settlements of cultural and historical significance, relevant conservation and rescue works, etc.

"bulla" adı verilen mühür baskıları, 90 bine yaklaşan sayısı ile şimdiden bir dünya rekoruna da imza atılmasını sağlamış durumda. Dünya genelinde bugüne kadar kazı çalışması ile en çok mühür baskısının 21 bin eser ile Girit'te, Herakliepolis antik şehrinde bulunduğu dikkate alındığında, Zeugma'nın devasa büyüklükteki Roma İmparatorluğu'nun ticaret, haberleşme, yazışma ağının odak noktasında olduğu anlaşılıyor.

Dünya arkeoloji literatürüne geçecek bu büyük kazı ve kurtarma çalışmasının sonucunda, o yörenin kalkınması, turizm, rekreasyon ve kırsal kalkınma gibi boyutları ile alt bölge gelişme planının hazırlanması ve bu kazıların uluslararası standartlarda gerçekleştirilmesine yönelik olarak ICCROM (Uluslararası Roma Kentlerini ve Anıtlarını Koruma-Restorasyon Örgütü) ile temasa geçilmesi de öngörülmekte.

Kazılar tamamlandığında Zeugma, çıkartılan mozaiklerle, dünyanın en büyük mozaik müzesi olan Tunus'u bile geçebilecek ve Mezopotamya'nın bu en görkemli şehri bir açık hava müzesi olarak dünyaya kazandırılacaktır.

New mosaics are being obtained every day as a result of continuing excavations. At present, the number of mosaics found in this site exceeds that of the Antakya Museum, the richest mosaic museum in Turkey. Furthermore, a world record 90 thousand "bulla" or presumably official stamps applied on state documents of the time were found in the same site was a world record. The next largest number of such bulla is only 21,000 which were found in the antic city of Herakliepolis, in Crete. Such a large number of official stamps indicates that Zeugma used to enjoy a central status in the vast Roman Empire in the fields of trade and communication.

The dimensions of this rescue and excavation mission have already secured a specific place in the history of world archaeology. What is needed now is a regional development plan including tourism, recreation and rural development efforts and further efforts to ensure that ongoing excavations are at international standards. The plan is to contact ICCROM (Organization for the Conservation-Restoration of International Roman Cities) to enlist their help.

When excavations are completed, Zeugma might surpass Tunisia as the country presently having the richest mosaic collection in the world. This most magnificent city of antic Mesopotamia will then become one of the finest open air museums existing in the world.

Many valuable mosaics were found.

Arahksız süren kazılarda işçilikler yüksek mozaikler çıkartıldı.

Belkıs/Zeugma Antik Kentinde Fırat Nehri Konulu Mozaikler

Mosaics on The Euphrates in the Antic City of Zeugma

Mehmet ÖNAL Gaziantep Müzesi Arkeoloğu

Okeanos ve Tethis mozaiği

A mosaic of Okeanos and Tethis

Fırat Nehri binlerce yıldan beri toprağı yeşertip çevresine bereket ve bolluk vererek, çeşitli uygarlıkları besleyerek kanyonlarda hızlı, düzlüklerde ise nazlı nazlı akar. Fırat'ın akışının nazlılaştığı, tepeden tırnağa yeşile bürünen Fırat Vadisi'nde, nehir manzaralı tepeler üstünde Selevkeia Euphrates (Zeugma) kenti kurulmuştur. Selevkos kralı Selevkos Nikator I kendi adıyla, kutsal sayılan Fırat'ın adını bileştirerek bu kente Selevkeia Euphrates adını vermiştir. Duvardan duvara mozaikle kaplı olan zengin

The river Euphrates flows fast in canyons and quiet on plains while gifting its banks with fertility and abundance and supporting civilizations for thousands of years. In one green valley where it flows quiet, the city of Selevkeia Euphrates (Zeugma) had been founded on small hills overlooking the river. Selevkos Nikator I, King of Selevkos gave this settlement the name of Selevkeia Euphrates, combining his name with that of the sacred river. The mosaic master of the antic city had covered the

Zeugma kentinin mozaik ustası, antik dönemin mitolojik konularının yanı sıra, etrafına bolluk ve bereket saçan Fırat Nehri'nin kutsallaştırılmasını da işlemiştir. Böylece Fırat Nehri ile ilgili mozaiklere yansıtılan sevgi, kutsallık ve tapınım ile ilgili betimler iki bin yıl öncesinden Belkıs/Zeugma'da günümüze ulaşmıştır.

Belkıs mozaiklerinin en önemli özelliği çok iyi durumda kalmış olmalarıdır. Bunun da sebebi Sasani saldırısıyla yakılıp yıkılarak birinci katın kerpiç duvarları altında kalan Roma dönemine ait evlerin daha sonra 3-4 metre kalınlığında erozyon toprağıyla örtülmüş olmasıdır. Bu mozaiklerin diğer bir özelliği M.S. I. Ve II. Yüzyılda devinim, vücuttaki canlı ifade, ışık gölge oyunu gibi Roma sanatının doruğına ulaştığı bir dönemde yapılmış olmalarıdır.

Belkıs/Zeugma'nın yakın çevresinde mermer yatakları yok. Villalarda görselliğı vermek, insan ruhunu doyurmak için ise mozaik ve fresk yapılıyor. Zengin de çok olmasıyla şehir baştan başa mozaiklerle döşenip, fresklerle kaplanıyor. Altı ana rengin her tonunun kullanıldığı mozaik taneleri (tessera) Fırat Nehri'nden toplanan doğal taşlardan yapılmış. Şayet mozaik sanatçısı açık mavi, açık yeşil ve turuncu gibi renkte taş bulamaz ise bu renkleri camdan yapmış. Cam tessaralar (taneli) mozaığe daha bir canlılık ve çekicilik vererek resimlere olağanüstü güzellik katmıştır.

Belkıs/Zeugma'da 1998-2000 yıllarında Gaziantep Müze Müdürlüğü başkanlığında alan sorumluluğunda yapılan acil kurtarma kazılarında gün ışığına çıkarılan Fırat Nehri konulu mozaikler şunlardır:

Fırat Nehri'nin babası Okeanos ve annesi

Tethis: Bu taban mozağinde Fırat Nehri (Euphrates)'nin anne ve babası resmedilmiştir. Euphrates'in babası Okeanos ve annesi Tethis'in büstleri yan yanadır (Resim 1). Babası sakallı ve pala bıyıklı olup, saçına çift istakoz bağı, sağ omuzu üzerine dümen yashıdır. Tethis'in başında ise bir çift kanat var. Aralarında ırmak canavarı yer alır. Üç köşesinde yunus balığı üstüne binmiş birbirine sırtı dönük yerleştirilen Eros betimleri bulunur. Sol üst köşede ise Pan balık tutmaktadır.

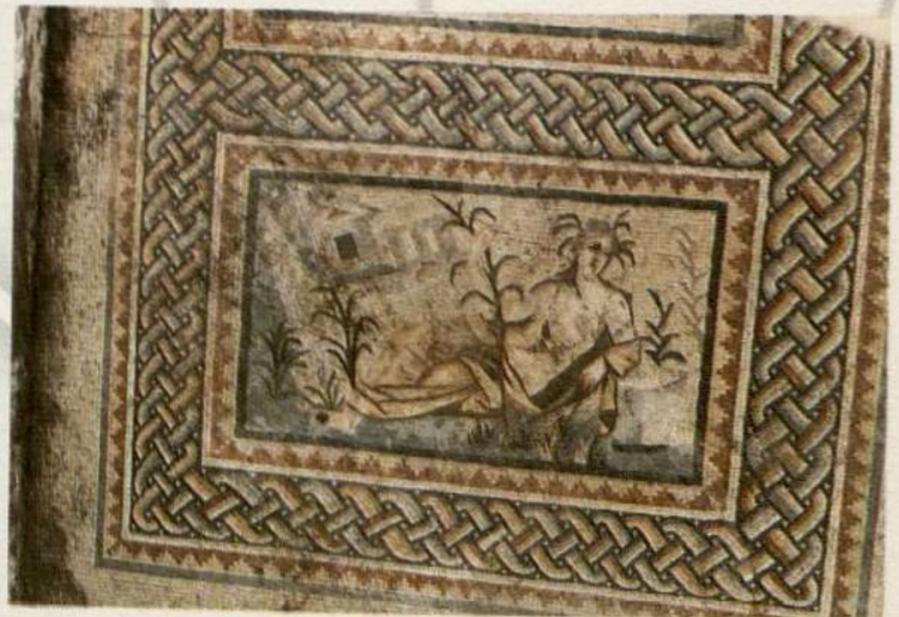
Poseidon, Okeanos ve Tethis mozağı

Mosaic of Poseidon, Okeanos & Tethis

walls of buildings in the city with mosaics which reflected the mythological themes of the time and sacredness of the river for the fertility and abundance it brought. Mosaic descriptions of compassion and sacredness attributed to the Euphrates have reached to our times after two thousand years.

The most important characteristic of mosaics in Zeugma is that they have survived well. The main factor explaining this condition of mosaics is that the Roman houses which had been destroyed in a Sassanid attack were then covered with 3-4 meters deep erosion soil. Another feature of the mosaics stem from the fact that they were made during the heyday of the Roman art which mastered in expressing motion, live bodies and delicate light-shadow balances.

There is no marble to work on in and around Zeugma. So mosaics and frescoes were used to

Genç Nehir Tanrısı Belkıs/Zeugma

Young River God

Fırat Nehrinin Tanrısı Euphrates Belkıs/Zeugma
Euphrates, the god of Euphrates

Okeanos evrensel bir ırmaktır. Eşi tanrıça Tethis denizin verimliliğini simgeler. Üç bin ırmak tanrısı Okeanos ile Tethis'in çocuklarıdır. Okeanos'un oğullarından birisi de Fırat Nehri'dir. (Bu sebeple Fırat Nehri'nin kıyısında kurulmuş olan Belkıs/Zeugma da Fırat'ın babası büyük saygı görmüş, mozaiklere işlenmiştir.

Bu mozaik 1999 yılında Belkıs/Zeugma Kelekağzüstü mevkiinde etrafı sütunlu sığ bir havuzun tabanında ele geçmiştir.

Fırat Nehri'nin anne ve babasının betimlendiği diğer bir mozaik de yine Belkıs/ Zeugma'da ele geçmiştir. Bu mozaikte gümüş renkli çift atın çektiği altın arabaya oturmuş tanrı Poseidon sol elinde zıpkın tutmakta olup, alt kısmında Fırat'ın babası, nehirlerin baş tanrısı Okeanos ve eşi tanrıça Tethis'in büstleri vardır (Resim 2). Bu büstlerin duruşları ve zit yönlere bakışları her iki mozaikte de birbirine yakındır. Omuzlarında iki nehir canavarı mevcuttur. Bunlar

Su Perisi Belkıs/Zeugma

A Water fairy

embellish villas and satisfy human aspirations. Since it had many rich people, the whole city was decorated with mosaics and frescoes. Mosaic pieces (tessera) including all tones of six major colors were made of natural gravel collected from the banks of the Euphrates. Whenever mosaic masters could not find gravel that were light blue, light green and orange they made it out of glass. These glass tessera gave extraordinary fineness, liveliness and attractiveness to mosaics.

In the period 1998-2000, Gaziantep Museum conducted rescue work in the area under my personal responsibility. The following are mosaics on the Euphrates theme uncovered in this work:

Okeanos (Father) and Tethis (Mother) of the Euphrates: *This floor mosaic illustrates the father and mother of the Euphrates. The busts of Okeanos, the father, and Tethis, the mother, are side by side. The father is bearded with a big mustache, double lobsters are tied to his hair and there is a wheel on his right shoulder. Tethis has double wings on her head. The river dragon appears in between. On three corners, there are Eros descriptions each riding a dolphin and looking at opposite directions. On the upper left corner we see Pan while fishing.*

Okeanos is a universal river. His wife Tethis expresses the fertility of sea. One son of Okeanos is the Euphrates (That is why the antic city of Zeugma located on the Euphrates respected Okeanos so much in mosaics).

This mosaic was found in 1999 in the antic city on the floor of a shallow pond surrounded by columns.

Belkıs/Zeugma gave another mosaic on which the father and mother of the Euphrates appear. Here we see the God Poseidon a golden chariot drawn by two silver colored horses and holding a spear in his left hand. On the lower part there are the busts of Okeanos and Tethis (Illustration 2). The standing of these busts and their facing opposite directions are akin to figures in the first mosaic. There are river dragons on their shoulders.

yunus balıkları, ahtapot ve karideslerle birlikte resmedilerek panoya deniz görünümü verilmiştir.

Anılan mozaik 2000 yılında Belkıs/Zeugma Mezarlıküstü mevkiinde Roma villasının sütunlu havuzunun (Peristil) tabanında bulunmuştur.

Fırat Nehir Tanrısı Euphrates: Fırat Nehri'nin tanrısı Euphrates Zeugma'da sekizgen sığ bir havuzun taban mozaiğinde işlenmiştir. Bu mozaiikte Euphrates bir divan üzerine hafif yatar vaziyettedir. Dirseğinin altındaki testiden Fırat akmakta ve suyla buluşan topraktan yeşillikler fişkırmaktadır (Resim 3). Sol elinde bir dal tutar. Gövdesinin üstü çıplak. Ayak ucunda bir ağaç mevcuttur.

Bu mozaik Belkıs/Zeugma Mezarlıküstü mevkiinde 2000 yılı kurtarma kazısında Roma villasının havuzlu koridorunda Fırat nehir tanrılarıyla birlikte gün ışığına çıkartılmıştır. Bu koridorda iki sığ havuz yer alır.

Fırat Nehri ile ilgili genç nehir tanrısı ve su perisi: Gövdesinin üstü çıplak genç nehir tanrısı dirseğini bir podyuma dayamış halde çimlerin üstünde hafif yan yatmaktadır. (Resim 4). Sol üst köşede üçgen alınlıklı ve iki yanı avlu duvarlı bir bina resmi mevcuttur. Bu genç nehir tanrısı Fırat Nehri'ne su sağlayan bir çayı (Merzimen) simgeliyor olmalıdır. Bu mozaik havuzlu koridorun taban mozaiğidir. Euphrates'in solunda dikdörtgen bir pano içinde resmedilmiştir.

Euphrates'in sağında ise bir su perisi çimlerin üstüne sol dirseğini dayamış hafif yan yatmaktadır (Resim 5). Dirseğinin altında pınar akmaktadır. Bu da Fırat'ı besleyen çaylara su sağlayan pınarları simgeliyor olmalıdır.

Bereket Tanrıçası Demeter: Fırat ile ilgili tanrıların batı bitişiğinde kare sığ bir havuz içinde buğday başakları ve çiçeklerle taçlandırılmış, sol omuzu üzerinde bereket boynuzu olan Demeter büstünün olduğu mozaik yer alır (Resim 6). Burada mozaik ustası önce suyu Fırat nehir tanrıların olduğu havuzdan geçirip sonra bolluk ve bereket tanrıçası Demeter'in olduğu havuza ileterek Fırat'ın çevresine sunduğu bolluk ve bereketi tasvir edip, ürün

Bereket Tanrıçası Demeter Belkıs/Zeugma
Demeter, the Goddess of Fertility

Additional figures of dolphins, octopus and shrimps give the image of a sea.

This mosaic was found in 2000 on the floor of the columned pond (peristil) in a Roman villa.

The River God Euphrates: This figure appears on the floor of an octagonal shallow pool in Zeugma. Here, the Euphrates is half lying on a divan. From a earth jar under his elbow runs the river and earth receiving its water becomes green (Illustration 3). The god is naked from the waist up, holds a branch in his left hand and there is a tree just near his feet.

This mosaic was uncovered in 2000 in a location called "Mezarlıküstü" in the corridor of a Roman villa. There are two shallow pools in the corridor.

The Young River God and the Siren: *Half naked young river god is half lying on grass with his elbow on a podium (Illustration 4). On the upper left corner there is a house with a triangle shaped facing and walls on both sides. This young rived god must be symbolizing a tributary to the Euphrates (Merzimen). This is the floor mosaic of the corridor with pools. It appear in a rectangular panel located to the left of the Euphrates.*

To the right of the Euphrates there is a half lying siren with her elbow on the grass (Illustration 5) A stream comes out of her elbow. This must be symbolizing springs feeding brooks that carry water to the Euphrates.

Demeter, the Goddess of Fertility: *To the right of the Gods of the Euphrates and in a square pool,*

ve üretim denklemini kurmuştur. Ayrıca, Demeter büstü sırasıyla sekizgen kuşak, sekizgen dalga kuşağı, doksan derece döndürülerek iç içe geçirilen iki eşkenar dörtgen ve bu dörtgenlerin sekiz köşesi aralarında sekiz balta betimi bulunan bezeklerin merkezindedir. Sekiz sayısının geometrik bezeklerle verildiği bu kompozisyon köşeleri ışık süren bitkisel bezekli kare içine yerleştirilen dairevi bir kuşakla çevrilir. Bu panodaki sekiz sayısı Demeter'in kızı Persephone ile ilişkili olmalıdır. Çünkü, Zeus Persephone'nin yılın üçte ikisini (sekiz ay) yani çiçek açma ve meyve zamanını, annesi Demeter'in geri kalan üçte birini, yani kışı da kocası Hades'in yanında geçirmesini kararlaştırmıştır. Demeter tapımında da (efsanesinde) Persephone'den ayrılmaz. Bu anne kızı "iki tanrıça" da denir (Ertan A. 1996, Mitoloji Sözlüğü, S. 85) Bu sebeplerle anne, kız Belkıs/Zeugma mozaiklerinde de birbirinden ayrılmamış olup, burada Persephone sekiz sayısı kuralına göre yerleştirilen geometrik bezeklerle temsil edilmiştir.

Fırat Nehri'nin Kralı Akheloos: Fırat'ın bolluk ve bereketi diğer bir Zeugma mozaigine daha konu olmuş, Fırat Nehri'nin kralı olan Akheloos'un başı yemişler ve meyveler saçan bereket boynuzuyla birlikte betimlenmiştir (Resim 7). Akheloos kanat biçiminde bıyıklıdır. Saçına çiçekler takılmış. Alın üstü çift bereket boynuzuyla taçlandırılmıştır. Fırat çevresinde yetişen üzüm, armut, incir, nar, yenedünya, ayçiçeği gibi meyvelerin resimleri bu mozaikte bereket boynuzu ve dallarla çevrilerek resmedilmiştir.

Fırat Nehrinin Kralı Akheloos Belkıs/Zeugma
Akheloos, King of the Euphrates

there is a mosaic of Demeter, crowned with spica and flowers, having a horn of fertility on one shoulder (Illustration 6). There the mosaic artist describes the fertility and abundance that the river brings by first running the water from the pool where the gods of the Euphrates appear and then conveying it to the pool where Demeter stands. In the center of this mosaic is the female face and upper body of Demeter centered within an octagonal frame. This is surrounded by an octagonal border containing a wave like pattern which is found within two square interlocking frames featuring different geometric patterns. These two squares form a star with eight points. Immediately outside these frames and contained within a circular border are eight semicircular designs resembling axe heads. This large circle sits within a square border which has plant like designs in the corners. The number 8 appearing in this panel must be related to Persephone, the daughter of Demeter since Zeus had decided that Persephone should stay with her mother Demeter for two thirds of a year (8 months) which is the time of blossoming and fruit harvest, and with her husband Hades for the remaining 3 months (winter). According to the legend Demeter does not part from Persephone. This couple consisting of a mother and a daughter are called "two goddesses." (Ertan, A. 1996, A Glossary of Mythology, p. 85). The mother and the daughter is not separated in the mosaics of Zeugma as well and Persephone is illustrated by geometrical ornaments placed according to the rule of number 8.

Akheloos, King of the Euphrates: The fertility of the Euphrates was a theme for another Zeugma mosaic. The head of Akheloos, King of the Euphrates was illustrated together with the horn of fertility giving out many fruits (Illustration 7). Akheloos has a mustache appearing as wings and his hair is ornamented with flowers. His forehead is crowned with a double fertility horn. There also appear such fruits as grapes, pear, fig, pomegranate, medlar and sunflower all growing in the Euphrates area.

Zeugma'da Rob Early İle Yapılan Görüşme

An Interview With Rob Early In Zeugma

Rob Early Oxford Arkeoloji Birimi (OAU) üst düzey proje yöneticisi olup, Fırat üzerindeki Belkis/Zeugma'da yürütülmüş olan kazı çalışmalarını yönetmiştir.

Rob Early is the Senior Project Manager for the Oxford Archaeological Unit (OAU), currently directing the excavation project in Belkis/Zeugma on the Euphrates River.

Türkiye'ye hoş geldiniz. Ne zaman geldiniz ?

Teşekkürler. GAP İdaresi ile bir yardım kuruluşu olan Packard Humanities Institute (PHI) 2000 yılı Haziran ayında bir protokol imzaladılar. OAU da bu protokol çerçevesinde genel proje yönetimini üstlenmek üzere hemen devreye girdi. Ben de, OAU görevlisi olarak bu protokolden hemen sonra buraya geldim.

Neden OAU ?

OAU'daki çalışanlar, geniş ölçekli altyapı projelerinin arkeolojik açıdan yönetimi, arkeolojik değerlendirme, çevresel etki değerlendirmesi ve kurtarma amaçlı arkeolojik çalışmalarda deneyimli kişilerdir. OAU 1973 yılında kuruldu ve o günden bu yana çalışmasının büyük bölümünü Demir Çağı ve İngiltere'nin çeşitli yerlerindeki Roma döneminden kalma yerleşimlerin araştırılmasına ayırdı. Ayrıca çevresel etki ölçme ve değerlendirme tekniklerinin geliştirilmesine de yardımcı oldu. Pek çok kuruluş, yürüttükleri projelere sağladığımız deneyim derinliğini ve hizmetleri taktirle karşılamaktadır.

W

elcome to Turkey. When did you arrive?

Thank you. GAP and the Packard Humanities Institute, a charitable organization, signed a memorandum of understanding in June 2000. Under this agreement, the OAU quickly stepped in to assume overall project management. I came shortly after, under the OAU.

Why OAU?

OAU professionals are experienced in the archaeological management of large-scale infrastructure projects, archaeological evaluation and environmental impact assessment and rescue archaeology. Since it was founded in 1973, it has devoted much of its time to research on Iron Age and Roman sites in various parts of England. We have also helped develop environmental assessment and evaluation techniques. Many developers value the depth of experience and range of services we can bring to their projects.

OAU başka nerelerde çalışma yaptı ?

OAU, Ukrayna, Yunanistan, Libya, İspanya (Montserrat) ve Umman gibi ülkelerde çalıştı. Ayrıca bugün İrlanda, Rusya (Ossetya), İtalya ve Fransa'da (Chateau de Mayenne) çeşitli projelerde yer alıyoruz.

Daha önceki arkeolojik deneyimleriniz neler ?

Bradford Üniversitesi Arkeoloji Bilimleri Bölümü mezunuyum. Çeşitli projelerde geniş bir saha deneyimi edindim, araştırma kazıları ile geniş kapsamlı kurtarma projelerini yönettim ve yönlendirdim. OAU'daki 11 yıllık çalışmam sırasında, Londra Metrosu genişletme ve Manş Demiryolu Tüneli gibi projelerde görev aldım. 1996 ile 1999 yılları arasında ise Fransa'da yürütülen ve hayli ilgi çeken Chateau de Mayenne araştırma projesinde görev yaptım. Chateau de Mayenne, kimi bölümleri 800 yıldır kapalı kalan bir ortaçağ şatosu. OAU'ya girmeden önce 3 yıl, örneğin Peru'da İnkalardan kalma sulama sistemlerinin rehabilitasyonu gibi arkeolojik ve kırsal kalkınma projelerinde koordinatör olarak çalışmışım. Fransa'da ve Peru'da doğrudan doğruya yerel yönetimlerle ve projelerle ilgili uzmanlarla birlikte çalıştım.

İngiltere'deki antik Roma yerleşimleri ile Zeugma arasında bir karşılaştırma yapabilir misiniz?

Böyle bir karşılaştırma çok güç. Britanya'da Zeugma kadar zengin bir antik yerleşim yok.

Zeugma'daki çalışmalarını yürüten ekipte başka kimler var?

Burada Türkiye, İngiltere, Fransa ve İtalya'dan 200 kişi çalışıyor. Bunların arasında kazı asistanları, konservatörler, fotoğrafçılar, koruma ve bulgu uzmanları ile sürveyanlar var.

Zeugma'da sizin açınızdan ayrıksı ya da özgün olan ne ?

Bulunan mozaiklerin kalitesi hem şaşırtıcı hem de ünlü Tunus mozaiklerini bile geride bırakacak kadar yüksek. Ayrıca, Zeugma Fırat üzerindeki bir Roma sınır kenti olduğundan gümrük vergileri de burada alınıyordu. Bugüne kadar en çok sayıda gümrük damgasını (bulla) burada bulduk: 70 000 damga.... Hemen hemen her gün şaşırtıcı ve güzel bir şeyler keşfetmek çok heyecan verici.

Where else has the OAU worked?

OAU has worked in Ukraine, Greece, Libya, Montserrat and Oman. We are also currently involved in projects in Ireland; Ossetia, Italy and Chateau de Mayenne, France.

What is your previous archaeological experience?

I have a Bachelor's degree in Archaeological Science from Bradford. I have extensive field experience from a wide variety of projects and have directed and managed research excavations and large scale rescue projects. I've worked for the OAU for 11 years in projects such as the London Transport Jubilee Underground Extension Project and the Channel Tunnel Rail Link. From 1996-1999, I worked in France on a high profile research project at the Chateau de Mayenne, which is a medieval castle with some sections that had been sealed off for almost 800 years. Before joining the OAU, I worked for 3 years co-ordinating archaeological and rural development projects, such as the rehabilitation of Inca irrigation systems in Peru. In France and Peru I've worked directly with local governments and specialists concerning our projects.

How do the Roman sites in England compare with the Zeugma site?

It's very difficult to compare. There are no sites in Britain that are as rich as Zeugma!

What about other team members at Zeugma?

We have 200 people from Turkey, England, France and Italy working at the site. These include excavation assistants, photographers, conservators, finds specialists, and surveyors.

What is special or unique to you about the Zeugma site?

The quality of the mosaics are astounding, surpassing the famous Tunisian mosaics. Also, because Zeugma was a Roman border post on the Euphrates, customs taxes were collected there. We have found the largest collection of customs seals to date, about 70,000. It's been very exciting to discover something surprising and beautiful almost every day.

GAP'ta Merkezi Planlamadan Katılımcı Planlamaya

GAP: From Central to Participatory Planning

GAP Bilgilendirme Toplantısı
16 Mayıs 2000 Şırnak

*The GAP Planning Meeting on
16th of May in Şırnak*

GAP Bölge Kalkınma İdaresi, Güneydoğu Anadolu Projesi'nin sürdürülebilir kalkınma ilke ve kurumlarıyla gerçekleşebilmesi ve Proje çerçevesindeki kamu yatırımlarının 2010 yılında tamamlanmasını sağlayacak bir planlama çalışması içinde bulunmaktadır. Yeni" GAP Bölgesel Kalkınma Planı"nın hazırlanması, bir taraftan hükümet direktifi, diğer taraftan da dünyada, ülkemizde ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ortaya çıkan gelişmelerin bir sonucudur.

Bakanlar Kurulu Kararı :

Bakanlar Kurulu Güneydoğu Anadolu Projesi'nin (GAP) 2010 yılında bitirilmesi kararını almış ve ekonomik, sosyal ve benzeri diğer önlemlere ilişkin planlama çalışmalarını yapmakla GAP İdaresini görevlendirmiştir.

Böylece İdare, yeni GAP Bölgesel Kalkınma Planı'nın hazırlanması ile ilgili çalışmalarını başlatmıştır.

The GAP Regional Development Administration is presently engaged in developing a new plan to establish the Southeastern Anatolia Project along the principles of sustainable development and to complete public investments foreseen in the project by the year 2010. This work for preparing a new "GAP Regional Development Plan" is the result of relevant Government directives on the one hand, and changes taking place in the world, country and the region on the other.

Decision of the Council of Ministers

The Council of Ministers decided that the project (GAP) should be completed by 2010 and mandated the GAP Administration to carry out planning in relation to economic, social and other measures to be introduced in order to complete the project on time.

The administration has accordingly started work for the development of a new plan.

GAP'ta Değişim (Sürdürülebilir İnsani Kalkınma GAP'ın Odağında) :

1960'lı yıllarda DSI Genel Müdürlüğü tarafından elektrik enerjisi üretimi ve sulama amaçlı olarak Fırat ve Dicle nehirleri üzerinde etüt ve planlama çalışmaları ile başlayan, 1977'de GAP adını alan Proje, 1989'da

Change in GAP (Focus on Sustainable Human Development):

The roots of GAP date back to the 1960's when the General Directorate of State Hydraulic Works (DSI) started its survey and studies on the rivers of Euphrates and Tigris with a view on energy production and irrigation. The project assumed the

GAP İlleri'nde Yapılan Bilgilendirme (Beyin Fırtınası)

Toplantıları:

Bilgilendirme toplantılarında; katılımcı planlama yaklaşımı olumlu karşılanmış, çeşitli kesimlerin temsilcileri birçok konuda GAP İdaresi ile işbirliğine hazır olduklarını ifade etmiştir. Toplantıların 'beyin fırtınası' olarak adlandırılan oturumlarında söz alan katılımcıların görüşleri özetle aşağıdadır:

- ✓ yerel yönetimlere plan ve proje açısından destek verilmelidir,
- ✓ projenin finansmanı için ek mali kaynak sağlanmalıdır,
- ✓ ağaçlandırma ve erozyon kontrolü hususu hayati öneme sahiptir.,
- ✓ bölgeye ve KOBİ'lere yönelik teşvik sistemi yeniden düzenlenmelidir,
- ✓ sınır ticaretindeki kısıtlamalar kaldırılmalıdır,
- ✓ tarım ve hayvancılık geliştirilmelidir,
- ✓ köye dönüş projeleri gerçekleştirilmelidir,
- ✓ çiftçilerin özellikle sulama konusunda eğitimi önemlidir,
- ✓ sağlık hizmetlerine önem verilmelidir,
- ✓ altyapı sorunları giderilmelidir,
- ✓ üniversitelerle işbirliği yapılmalıdır,
- ✓ kültürel varlıkların ve çevrenin korunması hususları yer almalıdır,
- ✓ bölgede demiryolu ağı yaygınlaştırılmalıdır,
- ✓ turizm kaynakları değerlendirilmelidir,
- ✓ kentsel gelişme projeleri hazırlanmalıdır,
- ✓ kadının karar alma sürecine katılımı sağlanmalıdır,
- ✓ kız çocuklarının okutulması, meslek liseleri açılması v.b gibi eğitim konularına öncelik verilmelidir,
- ✓ bölgedeki el sanatlarına sahip çıkılmalıdır,
- ✓ eğitim hizmetleri geliştirilmelidir,
- ✓ pazarlama önemli bir konu olmakta ve bu yönde tedbirler alınmalıdır,
- ✓ alt bölgelerin özelliklerine göre farklı programlar hazırlanmalıdır,

Bu özet bilgilerin yanında, toplantılara katılanların isimleri, temsil ettikleri kuruluşlar ve dile getirdikleri konular, ayrıntılı toplantı notları halinde bir araya getirilerek yayınlanmıştır. Doküman ilgililere dağıtılmaktadır.

Information Building (Brainstorming) Meetings in GAP Provinces

In these meetings, the participatory planning approach was welcomed and representatives from various organizations and agencies stated that they were ready to cooperate with the Administration in many fields. In those sessions called "brainstorming" participants commented on the following issues:

- ✓ local governments must be supported in their plans and projects,
- ✓ additional financial resources must be secured for the project,
- ✓ reforestation and erosion control are vital issues,
- ✓ the system of incentives for the region and SME's (small and medium enterprises) must be rearranged,
- ✓ restrictions to border trade must be removed,
- ✓ crop farming and stock breeding must be developed,
- ✓ projects for "return to villages" must be phased in,
- ✓ training of farmers specifically on irrigation is important,
- ✓ health services must be given due importance,
- ✓ problems relating to infrastructure must be solved,
- ✓ cooperation with universities,
- ✓ protection of cultural properties and the environment,
- ✓ railroad network must be expanded,
- ✓ potential for tourism must be realized,
- ✓ necessity of urban development projects,
- ✓ female participation to decision making,
- ✓ priority must be given to such educational issues as girls' enrollment to school and vocational training,
- ✓ promotion of local handicrafts,
- ✓ education services,
- ✓ importance must be given to marketing issues and problems,
- ✓ different programs must be developed by considering differences among sub-regions.

For more detailed information, a document including the minutes of the meetings and titles of participants is available.

Bilgilendirme Toplantıları geniş katılımı gerçekteşti.
Many people attended the Planning Meeting

entegre bölgesel kalkınma projesi'ne dönüştürülmüştür. Aynı tarihte Proje'yi planlamak ve koordine etmekle görevlendirilen GAP Bölge Kalkınma İdaresi (İdare) kurulmuştur.

1989 yılında tamamlanan GAP Master Planı, Proje kapsamındaki kamu yatırımlarını, sektörler ve finansman ihtiyaçları ile belirleyerek GAP'a "entegre bölgesel kalkınma projesi" olma ufkunu kazandıran bir belge olmakla birlikte, Proje kapsamında yapılması gereken kamu yatırımları bakımından bir rehber olmaktan öteye geçmemiştir.

İdare'nin kuruluşunun üzerinden geçen onbir yıla yaklaşan süre, gerek dünyada ve Türkiye'de önemli gelişmelerin, gerekse uluslararası alanda planlamaya ilişkin değerlere yenilerinin eklendiği bir döneme sahne olmuştur.

Sulamaların başladığı yıl olan 1995, aynı zamanda Proje'ye uluslararası katkı ve ilginin başladığı yıldır. 1992'de dünyanın tanıştığı "sürdürülebilirlik" yaklaşımı GAP uygulamalarına damgasını vurmaya başlamıştır. Proje'nin odağına "insan" yerleşmiştir. Tüm kamu kaynaklı yatırımlar, eşit, adil, erişilebilir, sürdürülebilir bir kalkınmanın aracıdır. Asıl hedef insan mutluluğudur. Gerçek bir kalkınma ne sadece üretim artışı, ne de sadece ekonomik katma değer yaratılmasıdır. Aslolan, yatırımlarla kaynakları geliştirerek, bir taraftan ekonomik ve sosyal refahı sağlarken, öte yandan da bunun kalıcılığını sağlayacak insani gelişmeyi gerçekleştirmektir.

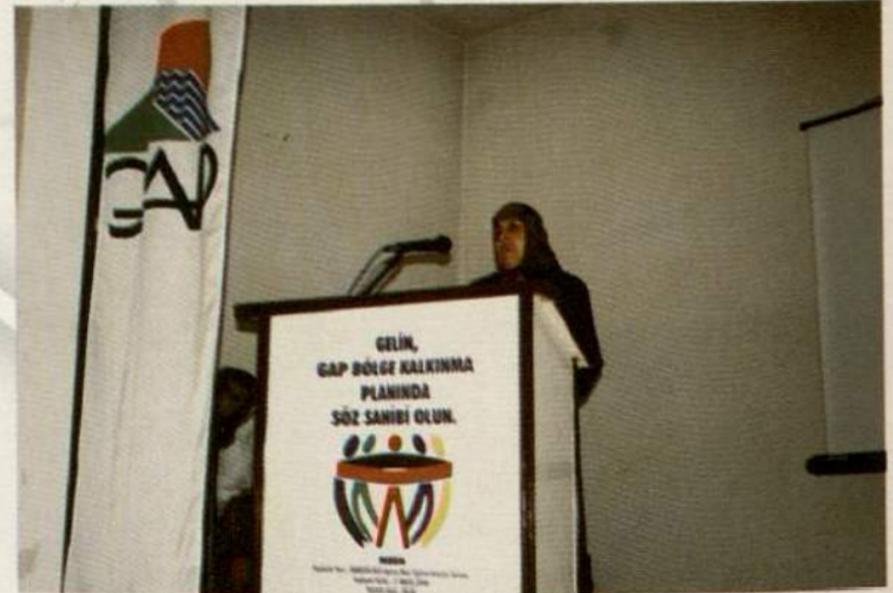
Sürdürülebilir kalkınma kamu sektörünün yanı sıra, özel sektör ve halk katılımından oluşan bir sacayağına

name GAP in 1977 and then it was transformed into a regional development project in 1989. The GAP Regional Development Administration (The Administration) was instituted in the same year and charged to conduct planning and coordination in relation to the project.

The first GAP Master Plan which was completed in 1989 was a document which gave the project the perspective of regional development by determining public investments in terms of sectors and financing requirements. Yet, this plan could serve only as a guide for public investments to be made in the context of the project.

The decade following the institution of the Administration witnessed fundamental changes in Turkey and the world. The addition of new values to the concept of planning became a necessity.

1995, the year in which irrigation was first started, was also the year when international interest and contributions to the project emerged. The concept of "sustainability" with which the world got acquainted in 1992 laid its imprint on GAP practices as well. The human being became the center of the project. All public investments are considered as instruments of an equitable, just, accessible and sustainable development process. The ultimate goal is the happiness and well being of people. A real process of development can be reduced neither to production increases nor to the creation of value added in economic terms. What really counts is to further develop resources in a manner to ensure economic and social welfare while, at the same time, securing human development that will make these gains sustainable.

Bilgilendirme Toplantısı; 17 Mayıs 2000 Mardin
Planning Meeting on the 17th of May, in Mardin

dayalı olmak durumundadır. Kamu sektörü yatırımları, sürdürülebilir kalkınmada gerekli altyapıyı oluşturacaktır. Bu açıdan Güneydoğu Anadolu Projesi artık sadece kamu yatırımlarının planlanmasıyla vücut bulacak bir kalkınma projesi olma niteliğini aşmış, özel sektörün ve bizatihi halkın da Proje'ye katkı sağlaması gereken bir safhaya ulaşmıştır.

GAP'ın, kalkınma sürecinde yer alacak tüm kesimlerin katılımı ile planlanması amacıyla GAP İdaresi "GAP Bölgesel Kalkınma Planı"nı hazırlamaktadır.

Merkezi Planlamadan Katılımcı Planlamaya :

Yeni plan hazırlanırken aşağıdaki aşamalar uygulanmaktadır:

- 1) Veri toplama ve güncelleştirme,
- 2) 1989 GAP Master Planı ve Sosyal Eylem Planının değerlendirilmesi ve bugünkü durumun çözümlenmesi,
- 3) Kalkınma ihtiyaçlarının ve sınırlarının belirlenmesi,
- 4) Hedef ve stratejilerin belirlenmesi,
- 5) Kalkınma seçeneklerinin hazırlanması,
- 6) Kalkınma seçeneklerine ilişkin finansman modellerinin hazırlanması ve taslak Bölge Planının oluşturulması,
- 7) Bölge kalkınma planı ve Uygulama programının oluşturulması ve
- 8) İzleme-değerlendirme sisteminin kurulmasıdır.

İdare kendi bünyesi içinde planlama çalışmalarını yürütmek üzere, konularında uzman, deneyimli ve uygulama tecrübesi olan kişilerden oluşan bir GAP Bölge Kalkınma Planı Proje Ekibi kurmuş ve altı çalışma grubu halinde örgütlemiştir

GAP Bölge Kalkınma Planı hazırlama çalışmaları sonucunda iki önemli dokümanın ortaya çıkması öngörülmektedir: GAP Bölge Kalkınma Planı ve Uygulama Programı.

"GAP Bölgesel Kalkınma Planı" yenilenirken; ulusal planla bütünlük ilkesi gözetilerek, ilgili tüm kesimlerin (paydaşların), çalışmanın bütün aşamalarına etkin

Sustainable development has to be based on three pillars: the Public sector, private sector and people's participation. The public sector investments will construct the necessary infrastructure in sustainable development. At the point presently reached, the project has to ensure the participation and contributions of the private sector and people after having realized the main bulk of public investments.

All these indicate that the new plan should be a guide including not merely the list of public investments but the principles of sustainable human development as well.

From Central to Participatory Planning:

The stages in the development of the new plan are as follows:

- 1) *Data collection and updating,*
- 2) *Evaluation of the 1989 GAP Master Plan together with the Social Action Plan and an analysis of the present situation,*
- 3) *Identification of the requirements and constraints in the process of development,*
- 4) *Identification of targets and strategies,*
- 5) *Development of alternative development scenarios,*
- 6) *Development of models of financing for alternative scenarios and creation of a draft Regional Plan,*
- 7) *Finalization of regional development plan and implementation program, and*
- 8) *Setting up a system of Monitoring-Evaluation.*

To conduct these planning works, the Administration set up a GAP Regional Development Plan Project Team composed of specialized and experienced staff and organized this team in six working groups.

It is envisaged that two important documents will be available at the end of this process: The GAP Regional Development Plan and the Implementation Program.

In the renewal of the GAP Regional Development Plan, consistency with the national plan will be observed and a participatory planning approach

katılımıyla ile hazırlanması esas alınmaktadır. Plan bilgilendirme, danışma, ortak çalışma, yönetim ve delegasyon teknikleri ile gerçekleştirilecektir.

Bu amaca yönelik olarak ilk bilgilendirme toplantıları 14 Nisan-31 Mayıs 2000 tarihleri arasında 9 GAP yapılmıştır.

GAP Bölge Kalkınma Planı'nın hazırlık süreci ve izlenecek çalışma yöntemleri hakkında bilgilerin sunulduğu ve illerin sorunlarına ilişkin görüşlerin alındığı toplantılara, kamu kuruluşu, meslek odaları, üniversite, mülki ve mahalli idare temsilcilerinden gönüllü kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarından bireylere kadar geniş bir kesim katılmıştır. GAP Bölge Kalkınma Planı Proje Ekibinin sunduğu bilgilerin yanı sıra katılanların tümü, toplantılarda görüşlerini açıklamak fırsatını bulabilmiştir.

GAP Bölge Kalkınma Planı'nın iş tanımları ve çalışma yönteminin ayrıntılı olarak tartışıldığı bir çalışma toplantısı ise 24-25 Nisan 2000 tarihlerinde Şanlıurfa'da daha sınırlı bir katılımı gerçekleştirilmiştir. Tüm kesimlerin temsil edildiği çalışma, GAP İdaresi personelinin de katılımıyla yaklaşık 30'ar kişilik üç ayrı çalışma grubu halinde iki gün sürmüş Kalkınma Planı'nın hazırlanmasına ilişkin iş tanımları ve yöntem konusundaki görüş ve öneriler alınmıştır. Tüm görüşlerin değerlendirilmesiyle, Bölge Kalkınma Planı'nın iş tanımı revize edilmiş ve yeni planın hazırlama aşamaları belirlenmiştir.

will be used so as to ensure the active participation of all stakeholders. Information building, consulting, partnership, governance and delegation will be the main techniques employed in the process.

The first series of information building meetings were held in the period 14 April-31 May 2000.

These meetings are designed to inform relevant parties about the plan drafting process and methods to be used as well as to discern information about the problems of individual provinces. Participants in these meetings include representatives from various government organizations, professional chambers, universities, provincial authorities and local governments and NGOs. After information given by the GAP Project Team, all others had chance to voice their opinions and make comments.

Another setting where work definitions and methods of the Administration were thoroughly discussed took place in Şanlıurfa on 24-25 May 2000 with somewhat more limited but equally representative participation. There were three groups, each with 30 members, to discuss issues on work definitions and methods in relation to the preparation of the new plan. After the evaluation of all comments and suggestions the work definition of the Regional Development Plan was revised and stages for the new preparation process were identified.

GAP Bölgesel Kalkınma Plan Taslağı:

Vizyon:

Refahın artıp ve yaygınlaşması ve herkesin ekonomik faaliyetlere katılma fırsatını kullanabilmesi, bölgenin diğer bölgelerle olan gelişmişlik farklarının ortadan kalkması; bölgedeki kaynakların etkin kullanılması, sürdürülebilir büyüme ve toplumsal istikrarın bir gereği olarak verimlilik ve istihdamın artması; güçlü,

GAP Regional Development Plan Draft:

Vision:

The vision of the new plan can be summarized as follows: Raising the level of welfare and enlarging its coverage; enabling all to take part in economic activities; eliminating disparities of development with other regions of the country; ensuring the efficient utilization of the resources of the region; enhancing productivity and employment as required

özgüvenli, donanımlı, eğitilmiş bireylerden oluşan, ulusal ekonomiyle bütünleşmiş, dışa açık, fırsat eşitliğinin etkin olduğu, demokratik bir toplumsal yapının oluşmasıdır.

Amaç :

Yaşam kalitesini yükseltmek ve bunu sürdürülebilir kılmaktır.

Hedefler:

- Ekonomik yapıda değişim sürecinin başlaması ve yerel girişimciliğin geliştirilmesi,
- Bölgeye dışarıdan sermaye akışının sağlanması ve destekleyici kamu fonlarının yanı sıra bölge ve bölge dışı özel kaynakların da Proje'ye katkı sağlanması,
- Bölge insanının ve özellikle dezavantajlı grupların kaynaklara erişiminin ve kararlara katılımının kolaylaştırılması,
- Cinsiyet dengeli toplumsal gelişmenin sağlanması,
- Bölgenin kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi,
- Çevre yönetin sisteminin kurulmasıyla doğal kaynakların korunması, verimli ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması,
- Eğitim, sağlık ve temel altyapı hizmetlerinin geliştirilmesi,
- Bölgenin kültürel birikiminden yararlanılması ve tarih ve kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi,
- Bölgede mekan organizasyonunun işlevsel kılınması ve ağ sistemlerin güçlendirilmesi ile kır-kent bütünlüğünün sağlanması,
- Yaşam standartlarının iyileştirilmesi, bölge ile ulusal ölçekteki göstergeler arasındaki farklılıkların azalmasıdır.

Plan Stratejisi:

- Pazar ekonomisini tüm kurum ve kuralları ile oluşturacak altyapının sağlanması,
- Bölgenin ulusal pazarla bütünleşmesi, pazarın çözüm üretmediği alanlarda, pazarın etkin

by sustainable growth and social stability; and creation of strong, self assured, democratic, open, well endowed and educated society where equal opportunities exist for all.

Objective

To improvements the quality of life and make these improvements sustainable.

Targets:

- *Starting the process of change in existing economic structure and encouragement of local entrepreneurship,*
- *Encouraging foreign investment flow to the region and ensuring the contribution of regional and non-regional private funds, as well as public funds, to the Project,*
- *Improving access to resources and decision making processes for the people of the region in general and disadvantaged groups in particular,*
- *A gender balanced social development,*
- *Enhancing institutional capacity in the region,*
- *Protection of natural resources by setting up an environmental management system and ensuring their productive and sustainable utilization,*
- *Improvements in education, health and basic infrastructure services,*
- *Promoting the cultural legacy of the region, protecting cultural and historical properties,*
- *Making spatial planning more functional, strengthening of network systems and ensuring rural-urban integration,*
- *Improvement of life standards, reducing disparities between national and regional indicators.*

Plan Strategy:

- *An infrastructure to bring in market economy with all its institutions and norms,*
- *Integration of the region with the national market; phasing in public initiatives, in areas*

işleyişini bozmayacak biçimde kamu inisiyatifinin kullanılması,

- Bölge mekansal yapısının, çevre boyutunu ön plana çıkaracak şekilde düzenlenmesi,
- Sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesi için beşeri, doğal ve ekonomik kaynakların uyum içinde ve birbirlerini tamamlayacak şekilde geliştirilmesi,
- Öncelikli hedef grupların desteklenmesi,
- Çağdaş kurumsal yapıların oluşturulması ve güçlendirilmesi amacıyla gerekli düzenlemelerin ve yönlendirmelerin yapılması
- Özel girişimin giderek, kalkınmada öncü rolü üstlenmesidir.

Yeni planın temel özellikleri;

- bölge ve dünyada meydana gelen gelişmeleri dikkate alması,
- katılımcılığa önem vermesi, projeden etkilenen kesimlerin plan hazırlama ve uygulama sürecinde etkin rol almalarını benimsemesi,
- ekonomik-sosyal ve çevresel gelişmeyi birlikte ele alması,
- sürdürülebilir kalkınma ilkelerini esas almasıdır

Yeni planın hareket noktasını 1989 GAP Master Planı ile GAP İdaresince hazırlanmış olan GAP Sosyal Eylem Planının uygulama sonuçlarına ilişkin değerlendirmeler ile durum tespiti oluşturmaktadır.

where the market itself can not produce solutions, in a manner not to interfere with the operation of market forces,

- *Rearrangement of spatial organization in a way to bring environmental dimension to the fore,*
- *Harmonious and mutually supplementing development of human, natural and economic resources for sustainable development,*
- *Support to priority target groups,*
- *Introduction of relevant arrangements and orientations for the formation and strengthening of contemporary institutional structures,*
- *Encouraging the private sector to take the leading role in development.*

The basic features of the new plan are that:

- *it accords due regard to recent developments taking place in the world and in the country,*
- *it assigns importance to participation and adopts an active role approach in plan preparation and implementation by affected communities,*
- *it addresses economic, social and environmental development as a whole, and*
- *it considers the principles of sustainable development as its basis.*

The starting point of the new plan is formed together by the previous Master Plan of 1989, evaluations in regard to the outcomes of the GAP Social Action Plan and various baseline studies.

İsviçre Kalkınma Ajansı'ndan GAP'a Destek

Swiss Development Cooperation Supports GAP

Toplam bütçesi 5.2 Milyon Amerikan Doları olan ve GAP İdaresi ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)'nce ortaklaşa yürütülen "Sürdürülebilir Kalkınma Programı" için İsviçre Kalkınma Ajansı, 2.2 milyon ABD \$ tutarında bir kaynak sağladı.

Projelerin etkin ve etkili bir biçimde yürütülmesi, programa yeni projeler dahil edilmesi ve varolan projelerin kapsamlarının genişletilmesi amacıyla sağlanan bu kaynak çerçevesinde yoksullara yönelik aşağıdaki projeler gerçekleştirilecektir:

Bu çerçevede gençler; dezavantajlı gruplar ve kentsel yoksullar temaları altında toplanan projeler şunlardır:

1. Sosyal Kalkınma için Gençlerin Güçlendirilmesi: GAP Bölgesi'nde "değişim programları" aracılığıyla yerel gençlik inisiyatiflerinin geliştirilmesi.
2. Genç Girişimciler Programı: Girişimcilik yeteneği taşıyan öğrencilerin belirlenerek mezun olduklarında girişimci bireyler olarak hayata atılmalarını sağlamaktadır. Ayrıca Bölge üniversitelerinin girişimci eğitime kapasitelerinin artırılması ve üniversiteler ile iş çevreleri arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi.
3. Kadınların Ekonomik Açından Güçlendirilmesi: GAP Bölgesi'ndeki kadınların gelir, kredi ve pazarlama kaynaklarına erişimini sağlayacak yenilikçi ve katılımcı bir örgütlenme modeli geliştirilmesi.
4. Yardıma Muhtaç Çocuklara Destek: Bölge sokaklarda çalışan çocukların sayısının azaltılarak, sosyal ve psikolojik açıdan desteğe muhtaç çocukların gelişiminin desteklenmesi.
5. Göçer grupların Kalkınma Sürecine Entegrasyonu: Bölge'de yaşayan farklı göçer grupların yerleşik yaşamlarında kalkınmaya entegrasyon sürecinde karşılaştıkları sorunların saptanması.
6. Mardin'de Katılımcı Kentsel Yeniden Yapılanma: Mardin Kent Merkezi için bir kentsel rehabilitasyon planının geliştirilmesi.

Verilecek destek için UNDP ve İsviçre Hükümeti tarafından 15 Haziran 2000 tarihinde düzenlenen toplantıda bir anlaşma imzalanmıştır.

The Swiss Development Cooperation (SDC) provided a fund of US \$ 2.2 million for the Sustainable Development Program conducted jointly by the GAP Administration and UNDP toward an overall budget of US \$5.2 million.

Earlier, the Administration had applied to SDC through of UNDP for funds to be used in carrying out projects more project efficiently, including new projects in the program and expanding the scope of existing ones.

Funds provided by SDC will be used mainly for projects focusing on the youth, disadvantaged groups and urban poverty. More specifically, these projects include the following:

1. Support to Youth for Social Development, to develop local youth initiatives in the GAP Region through youth exchange programmes.
2. Students' Initiative: The Young Entrepreneurs Program, to enable the students with entrepreneurial skills to start their own business after graduation. It also aims to build the capacity of universities in the GAP Region in entrepreneurship education and to strengthen the cooperation between universities and the business sector.
3. Strengthening of the Economic Status of Women, to develop a participatory organisation model for women in the GAP Region, where they will have access to sources of income, credit and marketing.
4. Support to Children in Need, to contribute the development of children working in streets, who need social and psychological support.
5. Integration of Nomadic Groups in the Process of Development, to identify the problems of various nomadic groups in the GAP Region as they settle.
6. Participatory Urban Restructuring in Mardin, to develop an urban rehabilitation plan for the center of the city of Mardin.

The official agreement with the Swiss Government was signed on 15 June 2000.

Tekfen Karadeniz Solistleri'nden GAP Bölgesi'nde Müzik Ziyafeti...

*The GAP Region Enjoys Classical Music
by Tekfen Karadeniz Soloists*

Şanlıurfa Şair Nabi Kültür Sarayı - 7 Kasım 1999
Şanlıurfa on 7th of November 1999

GAP İdaresi'nin kuruluşunun 10. yılı nedeniyle Prof.Dr. Saim Akçıl yönetimindeki TEKFEN Karadeniz Solistleri'nin Şanlıurfa'da verdiği konser büyük ilgiyle karşılandı.

Şanlıurfa Belediyesi Şair Nabi Kültür Sarayı'nda, GAP İdaresi'nce, TEKFEN Holding AŞ'nin katkılarıyla 7 Kasım 1999'da gerçekleştirilen konsere gösterilen ilgi GAP'la gelen kültürel değişikliğin bir göstergesi olması açısından da önemli etkinliklerden biri oldu.

13 Mayıs 2000'de de Diyarbakır Devlet Tiyatrosu Salonu'nda konserini tekrarlayan TEKFEN Karadeniz Solistleri, ağırlıklı olarak Genişletilmiş Karadeniz Oda Orkestrası'nın solistlerinden oluşan bir topluluk.

Orkestra, Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ) Bölgesi'nde kültürel entegrasyona katkı sağlamak amacıyla 1992'de KEİ İş Konseyi Başkanı A.Nihat Gökyiğit ve Prof.Dr. Saim Akçıl tarafından kuruldu. Orkestra, Arnavutluk, Azerbaycan, Bulgaristan, Ermenistan, Gürcistan, Kazakistan, Özbekistan, Moldova, Romanya, Türkiye, Ukrayna, Yunanistan

On the occasion of the tenth anniversary of the establishment of the GAP Administration, the Tekfen Karadeniz Soloists conducted by Pro. Saim Akçıl gave concerts in the GAP region.

The first concert of the group jointly organized by the GAP Administration and Tekfen Holding, took place on 7 November 1999 at Şair Nabi Culture Hall of Şanlıurfa Municipality. The success of the event in terms of audience can be taken as an indicator of how GAP affects daily life in the region and the cultural change it brings along.

The same group gave another concert in Diyarbakır on 13 May 2000. This event was organized by the Governorate of Diyarbakır and Tekfen Holding. The group is mainly composed of soloists from the Karadeniz Chamber Orchestra.

The Orchestra was formed in 1992 by A. Nihat Gökyiğit, President of the Business Council of Black Sea Region Economic Cooperation (KEİ) and Prof. Saim Akçıl. The Orchestra is composed of

dahil Hazar Denizi Bölgesi ve Doğu Akdeniz ülkelerinin solist niteliğindeki sanatçılarından oluşmakta. İlk konserini, 1992 yılında Antalya'da yapılan KEİB Dışişleri Bakanları toplantısında gerçekleştiren orkestra, Ankara, İstanbul Festivali, Bükreş, Köstence, Kiev, Moskova ve Tiflis'teki başarılı konserlere de imzasını attı.

Zaman zaman siyasi ve ekonomik çıkar çatışmalarına taraf olan ülkelere mensup sanatçıların "müzik" adına uyumlu bir işbirliği içinde yarattıkları sanat, dayanışma ve duyarlılığı simgeleyen bu özgün orkestranın GAP Bölgesi'ndeki konserleri, Bölge'deki sosyo-kültürel gelişmeler açısından da anlamlı.

soloists from various countries in the region such as Albania, Azerbaijan, Bulgaria, Armenia, Georgia, Moldova, Romania, Turkey, Greece and Ukraine. The Orchestra gave its first concert in Antalya in 1992 during the meeting of the Foreign Ministers of KEI countries. This was followed by other successful concerts in Ankara, İstanbul, Bucharest, Constanza, Kiev, Moscow and Tbilisi.

This cooperation and harmony of artists from many countries which from time to time enter into economic and political conflicts constitute the unique stand of this Orchestra. Its concerts in the GAP region is also meaningful in terms of the socio-cultural changes and developments taking place in this region.

Kanneçi Konağı'nda konser veren Ahmet Kanneçi

Guitarist Ahmet Kanneçi

Masal Diyarı Halfeti'de Gitar Konseri

*Halfeti:
A Guitar Concert
in the Land of Legends*

GAP İdaresi organizasyonu ile uluslararası üne sahip Klasik gitar virtüözü Ahmet Kanneçi, Şanlıurfa Halfeti'de Kanneçi Konağı'nda 24 Haziran 2000'de "Halfeti'de Gün Batımı" adıyla bir konser verdi.

Beğeniyle izlenen konsere Bölge dışından pek çok konuk katıldı. Bölge insanının yeni yaşam koşullarına uyum sürecinde önemli bir destek olan gitar konseri, yörenin tanıtımı ve turizm sektöründe yer edinmesi açısından da önemli bir etkinlik idi.

Under the organization of the GAP Administration, Ahmet Kanneçi, internationally reputed classical guitar virtuoso gave his concert "Sunset in Halfeti" at Kanneçi Manor on 24 June 2000. This concert was his farewell to old Halfeti which is to be submerged by Birecik Dam waters.

There were many from outside the region being present at this splendid concert. The concert was an encouragement to the people of the region trying to adapt to their new environment and also an important event in terms of promoting tourism in the area.

Halfeti Projesi Üç Yaşını Dolduruyor

Halfeti Project is About to Complete its Third Year

1999 yılı Aralık ayında su tutmaya başlamış olan Birecik Barajı'nın göl aynasından Gaziantep ilinin Nizip, Yavuzeli ve Araban; Şanlıurfa ilinin Birecik, Halfeti ve Bozova ile Adıyaman ilinin Merkez ve Besni ilçelerine ait yerleşmelerden; 9 köy tamamen, 3 köy ve Halfeti İlçe merkezi ise kısmen etkilenmektedir. Söz konusu alt bölge içindeki 31 köyün ise yerleşim alanları değil, sadece tarım arazileri etkilenmektedir. Bu şekilde, son duruma göre toplam etkilenen yerleşim sayısı 44 olmaktadır.

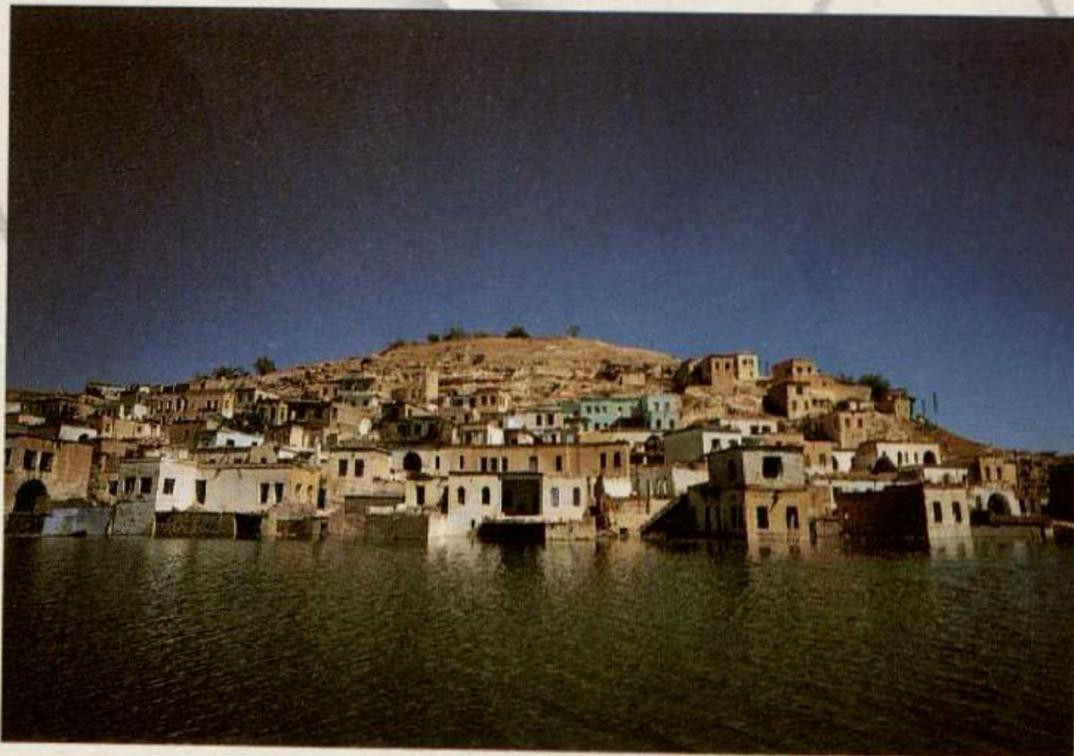
Bu süreçten etkilenen toplam nüfus 30.003 (1997 nüfus tespiti) olup yeniden yerleştirilmeye aday nüfus ise yaklaşık olarak 850 hanede 6.500 kişidir.

Birecik Barajı'nın göl aynası altında kalacak veya kısmen etkilenecek bölgelerdeki halkın yeniden yerleşimlerine yardımcı olmak ve yeni yaşamlarına sosyal, ekonomik ve kültürel uyumlarını kolaylaştırmak amacıyla GAP İdaresi tarafından uygulanan "Birecik Barajı'ndan Etkilenen Nüfusun Yeniden Yerleşimi, İstihdamı ve Ekonomik Yatırımları İçin Planlama ve Uygulama Projesi" kamu kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve halkın işbirliği ile sürdürülmektedir. Yaklaşık üç yıl önce uygulanmaya başlayan ve katılımcılığın esas alındığı proje çerçevesinde devlet eliyle iskan ve köy nakli için gerekli yasal prosedür ile halihazır harita alımı, imar planı hazırlanması, arazi uygulaması ve parsel

The "Project on Planning and Implementation for the Resettlement, Employment and Economic Investments of People Affected by Birecik Dam" is in progress with the cooperation of governmental and non-governmental organization and the people of the area. The project was phased in by the GAP Administration in order to help these people resettle and adapt to their new lives socially, economically and culturally.

The project was started about three years ago with the basic principle of community participation. Such project components and activities as State led resettlement, development of a relevant legal framework for the transfer of villages, basic mapping, preparation of development plans and parcel allotments have been realized in coordination with relevant organizations.

Dam construction is in progress according to schedule and the process of impoundment has already started. Appropriation payments to the people have mostly been made as of April and May 2000. The maximum water code will be 385 meters in the dam. As of 30 June 2000 the level was already at 370 meters which led to the submersion of some villages (Kavunlu,

Su altında kalan Halfeti

The submerged part of Halfeti

taahsisleri ilgili kuruluşlarla eşgüdüm içinde gerçekleştirilmiştir.

Proje'de gerek barajdan etkilenen halkın sosyo-ekonomik yapısının desteklenmesi gerekse de konutları baraj suları altında kalacak vatandaşların yeniden iskanı çalışmaları, sürdürülebilir kalkınma ve katılımcı planlama ilkeleri uyarınca ele alınmakta ve Proje'nin her aşamasında halk ve ilgili diğer taraflar bilgilendirilerek karar alma sürecine katılmaları sağlanmaktadır. Bu amaçla Halfeti'de bir Bilgilendirme ve Danışma Merkezi kurulmuştur.

Proje çerçevesinde kamulaştırma bedelleri 2000 yılı Nisan ve Mayıs aylarında büyük ölçüde ödenmiş ve Birecik Barajı inşaatı programa uygun olarak bitirilmiştir, su tutulma işlemi tamamlanmıştır. Maksimum su seviyesi 385 m. olan barajda Ekim 2000 tarihi itibarıyla su seviyesi 383 m. yüksekliğe çıkmış olup, gövdeye yakın köyler (Kavunlu, Geçittepe ve Keskince) ile Halfeti İlçe merkezinin alt kotları sular altında kalmıştır. Su altında kalmış olan köy ve arazilere ait kamulaştırma bedelleri de tümüyle ödenmiştir.

Katılımcı planlama ve sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı ışığında yürütülmekte olan proje kapsamında halkın eğilimlerini belirlemeye yönelik araştırmalar ve onların talepleri doğrultusunda oluşturulan eğitim programları sürdürülmektedir. Bunun yanı sıra, Proje kapsamında Baraj Gölü nedeniyle kaybedilen tarım arazileri ve ürün desenini karşılayacak yeni tarımsal ve tarım dışı ürünlerin kazandırılması, üretim pratiği, örgütlenme ve ilgili altyapının sağlanması yönünde çalışmalar yapılmaktadır. Bu amaçla Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), TEMA Vakfı ve Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV) gibi kuruluşlar desteğinde ve işbirliği içinde proje alanında entegre hayvancılık, mera ıslahı, mantar yetiştiriciliği, kafes balıkçılığı, arıcılık, hindicilik ve yüksek tünelde sebze yetiştiriciliği gibi faaliyetler uygulanmaktadır.

Baraj inşaatı tamamlanmış olup proje alanındaki uygulamalar ile altyapı ve çevre düzenleme gibi konulara hız kazandırılmıştır.

Geçittepe and Keskince) and some parts of the District center of Halfeti. Compensations for these villages have been fully paid.

Surveys to discern the tendencies of people and training programs in response to their requests are going on in line with the principles of participatory planning and sustainable development. There are efforts to introduce new agricultural/non-agricultural lines of production to compensate for the lost land and traditional crops. Supported also by FAO (Food and Agriculture Organization), TEMA (Turkey Erosion Management) Foundation and the Development Foundation of Turkey (TKV), these efforts cover the introduction of integrated livestock breeding, range improvement, mushroom culture, fish hatching, beekeeping, turkey breeding, greenhouse culture, etc. to specific target groups.

Since dam construction is about to be completed, project activities now focus on infrastructure facilities and environmental arrangements.

An activity which has become of interest to both domestic and international media is the excavation and rescue work carried out in the antic city of Zeugma. The lower terraces of the antic city (Area B) remained under water at the end of June 2000 and relevant work is now being carried out in Area B.

A Protocol of Cooperation has been recently acted by the GAP Administration and Packard Humanities Institute covering excavation and rescue works. A multinational team is presently working in Zeugma under the supervision of the Ministry of Culture and coordination of GAP Administration.

Karaotlak Mevkii'nde yapılan yeni konutlar
Karaotlak, the new settlements

Kentsel Enformel Sektörde İstihdam ve İş Potansiyelinin Geliştirilmesi Projesi Başlatıldı

The Project "Employment and Job Creation in Urban Informal Sector"

Kentsel Enformel Sektörde İstihdam ve İş Potansiyelinin Geliştirilmesi" projesi, işbirliği protokolü 20 Temmuz 2000'de Diyarbakır'da GAP İdaresi ve Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK) arasında imzalandı. Proje'nin yürütülmesini denetlemek üzere kurulan "Genişletilmiş Yönlendirme Kurulu Toplantısı"nın ilki de aynı gün yapıldı.

Toplantıya; Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Devlet Planlama Teşkilatı, Milli Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kuruluşları Genel Müdürlüğü, KOSGEB, TESK, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Merkez Birliği (TESKOMB), Türkiye Halk Bankası Genel Müdürlüğü, MEKSA, Bağ-Kur Genel Müdürlüğü ve TOBB temsilcileri, çok sayıda esnaf ve sanatkar ile Diyarbakır Belediyesi ve Diyarbakır Valiliği yetkilileri katıldı.

Diyarbakır'da gelişme potansiyeli olan iş kollarının tespiti, temel sorun ve ihtiyaçların, istihdam ve gelir artırmaya yönelik politika ve araçların belirlenmesi, enformel sektörde istihdam kapasitesinin, işgücü kalitesinin, üretkenliğin ve gelirin artırılmasını amaçlayan proje 2 yıl süreyle uygulanacak.

The GAP Administration and the Confederation of Artisans and Craftsmen of Turkey (TESK) are involved in a joint project to "enhance employment and job potential in the urban informal sector." For the project which will be carried out in Diyarbakır, GAP Administration and TESK signed a protocol of cooperation in Diyarbakır on 20 July 2000. At the ceremony, GAP Administration was represented by President Dr. İ.H. Olcay Ünver while the signatories for the TESK were Secretary General Hasan Özcan and Deputy President Ali Paşa Aksu. The Project Steering Committee had its first meeting on the same day.

Participants of this first meeting were the representatives of ILO (International Labor Organization), UNDP, State Planning Organization, General Directorate of Apprenticeship and Extended Education, Social Security Organizations, SME (Small and Medium Entrepreneur) Regional Development Institute, TESK, Halk Bank, MEKSA, Bağ-Kur and the Municipality and Governorate of Diyarbakır.

The project aims at identifying promising trades in Diyarbakır as well as basic problems and needs; introducing policies and instruments to enhance

GAP İdaresi'nin UNDP ile ortaklaşa yürüttüğü "GAP Bölgesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma Programı"nda 29 alt-projeden biri olarak "Ekonomik Geçerlilik İçin Yerel Girişimciliğin Desteklenmesi" başlığı altında yer alan bu proje ile, Diyarbakır'da bir pilot uygulama yapılması yoluyla, enformel sektörde üretkenliğin ve işgücü emme kapasitesinin artırılmasına yönelik bütün GAP Bölgesi'ne yaygınlaştırılabilecek bir model geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Ayrıca bu uygulama kentsel enformel sektörde çalışan kişilerin, ekonomiye etkili biçimde entegrasyonu için kurumsal, yerel ve ulusal kapasitenin güçlendirilmesinin yanısıra katılımcı yaklaşımla TESK, KOSGEB, Halk Bankası ve ilgili hükümet dışı kuruluşlar arasındaki işbirliği ve eşgüdüm mekanizmalarının geliştirilmesine de katkı sağlayacaktır.

Diyarbakır İli'nde TESK tarafından yaz aylarından itibaren yürütülmeye başlanmış olan Proje'de çalışacak danışmanlar ve yönlendirme komitesinin üyeleri belirlendi. Proje çerçevesinde Diyarbakır'da enformel sektörde gelişme potansiyeli gösterebilecek sanayi ve hizmet sektörleri ve ilin sosyo-kültürel yapısına ilişkin bir ön çalışma da yapıldı.

employment and incomes and improving employment capacity, labor quality and productivity in the informal sector. The duration of the project is two years.

The present project is a component of the larger project "Support to Local Entrepreneurship for Economic Viability" which is one of the 29 projects of the umbrella program for "Sustainable Development in the GAP Region" carried out jointly by the GAP Administration and UNDP. The project will start with a pilot implementation in Diyarbakır to enhance productivity and employment creation capacity of the informal sector. It is envisioned that a model will be produced that can be applied in the whole GAP region.

The project is also expected to strengthen local institutional capacity for an effective integration of the informal sector to the formal while contributing to cooperation and coordination among TESK, SME, Halk Bank and other NGOs in participatory processes.

The consultants of the project and members of the Steering Committee have been selected. There is already a preliminary study at hand which investigates trades with development potential with consideration to the social and cultural make up of the province.

ÇATOM'lar Nihai Hedefe Doğru İlerliyor...

ÇATOMs Getting Nearer to Targets

ÇATOM'da Sağlık Hizmetleri

Health Services at ÇATOMs

GAP Bölgesi'nde kadının statüsünün yükseltilmesi amacıyla yönelik olarak 1995 yılından itibaren kurulmaya başlayan Çok Amaçlı Toplum Merkezleri (ÇATOM), nihai hedefe doğru kendini aşarak ilerliyor. Katılımcıların karar ve iradeleri ile özerk bir örgütlenmeye dönüşerek, sürekliliğin bu şekilde sağlanacağı bir yapıya kavuşturulması hedeflenen ÇATOM'lar bu anlamda bir hayli yol aldı.

GAP Bölgesi'nde ÇATOM'ların sayısı, Haziran 2000 itibariyle 22'ye ulaştı. 25 000 kişiye ulaştırılan ÇATOM hizmetlerinden, artık sadece kadınlar değil erkekler ve çocuklar da yararlanmakta. Sağlık, gelir getirici beceriler, sosyal programlar ve gezici sağlık kabini gibi hizmetlerle Bölge'de önemli bir misyonu olan ÇATOM'lar, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler ve özel sektör işbirliği içinde çalışmalarını sürdürmekte.

ÇATOM'lar kurulma aşamasından, programların oluşturulması ve yürütülmesine uzanan tüm süreçte

Multi-purpose Community Centers (ÇATOM) began in 1995 in the GAP region for the overall aim of raising the status of local women. These centers have recorded much progress since then. They were originally envisaged as structures making themselves sustainable by transforming into independent organizations with the decision making power and will of their own participants. This is also the area in which they have made progress.

There are 22 ÇATOMs in the region as of June 2000 and the service coverage has now reached 25,000 people. The services are now available not only to women but to men and children as well.

ÇATOMs have an important mission in the area by providing health services, income generating skill building activities, social programs and mobile health clinics. They are working together with non-governmental organizations, local governments and the private sector.

katılım ve katılımcıların söz sahibi olmaları ve projeyi bir bütün olarak benimsemeleri ilkesine göre yapılandırılmakta. Örneğin Mardin-Dargeçit İlçesi Kılavuz Beldesi'nde yerel yönetim, katılımcıların talepleri üzerine Kasım 99'da bir ÇATOM açtı.

Gelir getirici programlar kapsamında el ürünlerinin -kilim dokuma, oltu taşı işleme, keçe işleme vb.- kalitesinin artırılmasına yönelik eğitim çalışmaları yapıldı. Bu eğitimler sonucunda ve Bölge illerinde düzenlenen toplantı, fuar ve konferanslarda sergilenen ÇATOM ürünlerine talep arttı. Bu bağlamda, örneğin Mardin Valiliğine çeşitli boyutlarda kilim ve perde, ayrıca katılımcıların, arkadaş, akraba ve komşularına ve ÇATOM'lara gelen ziyaretçilere farklı el ürünleri satışı yapıldı.

ÇATOM çalışanları ve katılımcılar arasında bir iletişim ağı oluşturmak amacıyla 1999 yılında her üç ayda bir "ÇATOM Bülteni" çıkarılmaya başlandı.

Sosyal ve kültürel etkinlikler çerçevesinde özel gün kutlamaları, bütün ÇATOM'larda yerel ve ulusal sivil toplum örgütlerinin işbirliği ile kutlandı. Örneğin Gaziantep-Oğuzeli-Yeşildere Beldesi, Kilis-Merkez ve Şanlıurfa Yakubiye Mahallesi ÇATOM'larda 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlandı. Artık pek çok ÇATOM, bu etkinlikleri kendi başına uygulayacak kadar kuramsallaşmayı başardı.

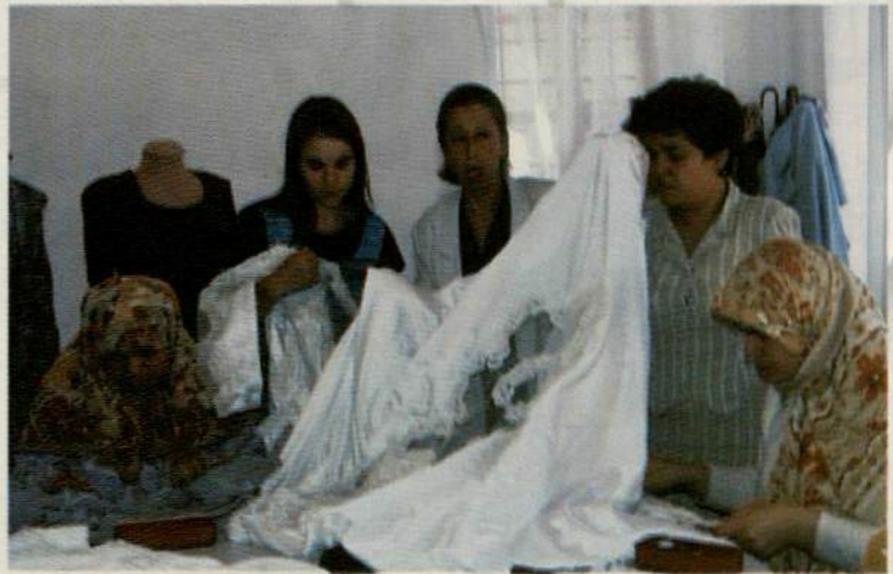
Çalışmalarda çeşitliliği esas alarak esnek bir yapıyla hareket eden ÇATOM'larda, ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) işbirliği ile, Adıyaman ve Kilis illerinde "Güneydoğu Anadolu'daki Kadınlar İçin Gelir Getirici Aktiviteler ve Yönetim Becerilerinin Güçlendirilmesi Projesi" yürütüldü. "Kendi İşini Kur" (KİK) olarak da isimlendirilen ve 1999 yılında tamamlanan proje çerçevesinde kadın girişimciler için "Duyarlılık Eğitimi" toplantıları yapıldı ve çalışmalardan somut çıktılar alınmaya başlandı.

ÇATOM programlarının çeşitlendirilmesi ve özellikle erkeklerin de programlara dahil edilmesi kapsamında yapılan çalışmalar ile Şırnak-Beytüşşebap ÇATOM'da erkeklere yönelik saz kursu, Adıyaman-Varlık Mahallesi ÇATOM'da da SHÇEK Toplum Merkezi'nin işbirliği ile "Baba Eğitimi Programı" başlatıldı.

In the entire process extending from initial institution to the development of programs and their implementation, the basic principle has been to make participants decision makers and help them adopt the project as a whole. In Kılavuz Municipality in Dargeçit, Mardin, the local government followed the model and started a ÇATOM upon the request of local women. There are also examples in other provinces where ÇATOMs have been established as branches extending services to settlements where similar services are unavailable.

ÇATOMs conduct their activities in a flexible manner considering the diversity of its fields. In cooperation with ILO (International Labor Organization), they have conducted the project on "Income Generating Activities and Management Skills for Women", also known as "Start your own Business", in the provinces of Adıyaman and Kilis, also known as "Start Your Business." Orientation meetings have been held for potential female entrepreneurs and concrete results are now being seen.

Starting from the year 2000, it was decided to further diversify ÇATOM programs and include males as well. Two specific examples are saz (a Turkish string instrument) playing course in Şırnak-Beytüşşebap and "Training Course for Fathers" in Varlık Neighborhood ÇATOM of Adıyaman in cooperation with the Community Center of SHÇEK (Social Services and Child Protection Agency).

ÇATOM katılımcıları

ÇATOM participants

Ezo Gelin

Ezo Gelin ("Ezo the Bride")

Nilüfer Zeynep ÖZÇÖREKÇİ GÖL

Kültür Bakanlığı HAGEM Folklor Araştırmacısı
Folklore Studies and Research, Ministry of Culture

Ezo Gelin'i anlatan Bağdat İşbilir ve Uruş Köyü sakinleri

Village women retell the story of Ezo Gelin

Ezo Gelin, adı birçok kişi tarafından konu olduğu filmlerden ya da Türk Mutfağının özel bir çorba çeşidi olan "**Ezo Gelin Çorbası**" ile tanınır.

Kimdir Ezo Gelin? Gaziantep İlinin Oğuzeli İlçesine bağlı Uruş köyünde (şimdiki adı Dokuzyol) 1909 (1325) yılında doğmuş ve bu köyde 1936 yılına kadar yaşamış gerçek bir hikayenin kahramanıdır.

1991 yılında Barak Ovası'nda yer alan ve Barak Köyü olarak tanınan Dokuzyol Köyünde yaptığım çalışmada Ezo Gelinin yaşam öyküsünü en yakın arkadaşlarından olan Bağdat İşbilir'den dinledim. Ezo Gelin'i şöyle tanımlıyordu: "Ezo beyaz benizli,

Many people are familiar with the name "**Ezo Gelin**" either from the films made on or from a special type of Turkish soup bearing that name.

Who is Ezo Gelin ? This real heroine of a widely known story was born in 1909 in Uruş (now Dokuzyol) village of Oğuzeli District (Gaziantep Province) and lived there until 1936.

In 1991, while I was conducting my studies in Dokuzyol located in Barak Plain, I had the chance of listening to her story from Bağdat İşbilir, one of Ezo's closest friends. She told me that Ezo was a really beautiful and attractive young girl of light

yanakları kırmızı boyalı gibi, siyah top top saçlı, işveli, endamlı, çok güzel bir kızdı. Köyden kervan yolu geçirdi. Ezo'nun evi de yol üzerindeydi ve kapının önünde su küpü dururdu. Deveciler o evden su ister, Ezo da çıkıp su verirdi. Güzelliğiyle dikkat çeken Ezo bu çevrede ünlendi. Onu görmek için özellikle su istemeye gelenler oluyordu. 20 yaşına geldiğinde köyden Şido Hanifi ile değişik usulüne göre evlendirildi. Bir yıl evli kalan Ezo geçinemediği için boşandı.

Yörede değişik usulü evliliklerde ayrılık kabul görmese de ailesi Ezo'yu haklı bulduğundan karşı çıkmadı. Ayrılık nedenini ise şöyle anlatıyordu. Şido Hanifi başka bir kız seviyordu, o kızın erkek kardeşiyle anlaştı kendi bacısı (kızkardeşi) ile gece değişimi* yapacaklardı. Ancak, bu kızın yakınları tarafından duyuldu, değişik yapacakları gün kızın gitmesi engellendi. Bunun üzerine Şido Hanifi bacısını Ezo ile değiştirerek evlendi, ama akli diğer kızda kalmıştı. Evlendikten sonra Ezo evde yalnız yatar Şido Hanifi de harman yerinde sevdiği kıza türkü yakar, saz çalar uyumazdı. Bu durum Ezo'nun gücüne gidiyordu, ben bu kadar güzelken neden başkasına bakıyor diye kahredip geriye, babasının evine döndü. Bunun sonucu değişik kuralı olarak Şido Hanifi bacısını geri çekti ve önceden sevdiği kızla değişik yaparak yeniden evlendi. Kızın erkek kardeşi ise Şido Hanifi'nin kız kardeşini dul olarak kabul etti ve yörede az görülen kız-dul değişimi yapıldı. Şido Hanifi sevdiği kızla evlendi ancak Ezo'yu kaybedince değerini anladı ve pişman oldu. Ezo altı sene dul oturdu, daha sonra da istemeyerek Suriye'nin Kozbaş Köyünde yaşayan teyze oğlu Memey ile 1936 yılında değişik olarak yeniden evlendirildi. Bu evliliğinden altı kız çocuğu olan Ezo, köyünden ayrı yaşamaya dayanamayarak vereme yakalanarak 1952 yılında 43 yaşında öldü. Vasiyeti üzerine cenaze köyünü gören bir tepe üzerine gömüldü”.

Ezo Gelin köyde anlatılanlara göre çevresinde çok beğenilip, sevilen iyi huylu birisidir. Yaşadığı bahtsızlık çevresi tarafından üzüntüyle karşılanmış arkasından ağıtlar yakılıp türküler söylenmiştir. Bu türkülerin ise kısa sürede dilden dile yayılarak anonimleşmesi Ezo Gelin'in Türkiye çapında tanınmasında en önemli etken olmuştur.

Ezo Gelin hikayesinin oluşmasında yörede geçerliliğini eskisi kadar olmasa da günümüzde de sürdüren değişik usulü evlilik türü etkili olmuştur. Değişik nedir?

texture, red cheeks and black hair. The village was located on a caravan route. Ezo's house was close and there used to be a water jar in front of her house. Camel riders of caravans asked for water and Ezo served them. She was so attractive that she became widely known in the area. There were some coming and asking water just to see her face once. When she was 20, she got married to Şido Hanifi from her village in an "exchange" procedure (a practice of exchange whereby a brother and sister marry siblings from another family in order to cancel out traditional bridegroom payments). Ezo got divorced after a year since her marriage was not going well.

Although divorce was not generally allowed in this type of marriage, her family did not stand against Ezo since they found her right in her decision. The story was this: Şido Hanifi was in love with someone else. In fact he had an arrangement with the brother of the girl she loved: Şido Hanifi would give his own sister to him. But the family on the other side resisted and actually stopped the process. Şido, then offered his sister to the brother of Ezo and got married with her. But despite this marriage Şido was still in love with the other girl. He left his new wife Ezo alone in the house, went out and sang songs for his beloved. This was of course an unbearable situation for Ezo. How could he be still infatuated with someone else at the presence of beautiful Ezo? So she went back to her family. But this required a new arrangement. Şido, in return, took back his sister, gave her to the brother of his beloved and finally married her. The brother of the girl accepted the sister of Şido Hanifi as "divorced". This was rather rare in the region since exchange in one line involved a virgin girl and a divorced one.

However, after losing Ezo this way, Şido became somewhat upset and started missing her. Ezo remained single for six years. Then, in 1936 in another exchange manner, she married her cousin Memey who was then living in Kozbaş village, Syria. Ezo gave birth to six daughters in this marriage. But homesickness hit her hard and she died of tuberculosis in 1952 when he was 46. Upon her last will, she was buried on a hill looking north to her original village.

Prof. Dr. Ali Rıza Balaban'ın Evlilik ve Akrabalık Türleri adlı kitabında "tercihli evlilik türlerindedir" diye açıklanmaktadır. Evlenecek iki erkeğin evlilik çağındaki kız kardeşlerini birbirleriyle değiştirme biçiminde gerçekleştirilir. Bu evlilik türüne Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde "berder" adı verilir.

Ezo Gelinin yaşadığı Barak Bölgesi'nde bu evliliğe "değişik" denilmekte, yörede çok da kabul görmeyen, ailelerin anlaşması dışında yalnızca gençlerin anlaşarak yaptığı değişige "gece değişigi" adı verilir. Kaçarak evliliğin de pek görülmediği bu bölgede gece değişigi kaçma sayılmaz. Bunu yapan gençler köy dışına çıkmayı başarabilirse evlilik kabul edilir.

Bu evlilik türünün yararlarını Prof. Dr. Ali Rıza Balaban aynı kitabında şöyle belirtmektedir. "Bu evlilik türünde, ailedeki otoritenin çocuklar üzerinde devam etmesi isteği, başlık, takı ve düğün gideri gibi ekonomik zorlamalar aileler arasında birliğin ve dirliğin pekiştirilmesi gibi beklentileri oluşturur. Bu evlilik biçiminde erkeğin güçlü otoritesinin ve egemenliğinin gelin üzerinde kötüye kullanılmasına bu evlilik biçimi izin vermemektedir. Bir tarafın kalacağı zor durumda diğer tarafın misilleme yapabileceği korkusu her iki tarafı denetlemekte ve gelinler hoş tutulmakta, horlanmamakta ve dirliğin sürekliliği sağlanmaktadır." Belirtilen bu yararları yanında Ezo Gelin olayında gördüğümüz değişik türü evliliğin olumsuz yanlarını şöyle belirtebiliriz: Ataerkil aile ilişkilerinin egemen olduğu bu bölgede kızların bu konuda görüşleri alınmamakta, ailelerin ya da erkeklerin isteğine göre evlilik belirlenmektedir. Bir tarafın anlaşamaması durumunda, anlaşan taraf diğer ailenin mutsuzluğuna kurban edilerek ayrılmak zorunda bırakılmaktadır. (Şido Hanifi'nin kızkardeşi

örneğinde açıklıkla görülür, Ezo'nun kardeşiyle anlaşığı halde ayrılmak zorunda kalır ve kardeşinin isteği üzerine bir değişik usulü evliliğe zorlanır.) Bu durum kadının toplum içindeki yerini ve psikolojisini gözden geçirmeyi gerekli kılmaktadır. Duyguları dikkate alınmayan kadına bir ticari mal

According to what village elders say, Ezo was a woman of good nature, much loved in her village. Her ill fate, as conceived by her community, gave rise to many folk songs which became famous and spread throughout the country.

The practice of exchange was of course influential in shaping the fate of Ezo Gelin. Though now it is not as common as it once was, this practice is still observed in the region. So what is exchange marriage? In his book "Marriage and Kinship Types" Prof. Ali Rıza Balaban classifies this practice as a preferred type of marriage. Two young men from different families exchange their sisters in marriage. This practice is known as berdel in Southeastern Anatolia.

In the Barak area where Ezo Gelin lived the practice is called değişik (exchange). There is a variant of this practice, not much accepted locally, whereby exchange is arranged only by the young males without the involvement of their family elders. This is called "overnight exchange." If the couple involved succeed to get out of their village their marriage is accepted by their community.

Prof. Ali Rıza Balaban explains the advantages of this practice as follows in his mentioned book: "The basic motive behind this practice is to avoid traditional wedding expenses and payments and to exert a double control by which solidarity between families is maintained. This type of marriage keeps men from abusing their traditional authority over women since the other family may retaliate in case any abuse or maltreatment occurs."

However, there is also the negative side of the picture as we have seen in the story of Ezo Gelin. In this region where patriarchal relations are dominant, the opinion or consent of young girls are not taken and they are driven to marriages upon the will and intent

Ezo Gelin'in Köyü (Uruş Köyü)

Uruş Köyü, The Village of Ezo Gelin

gözüyle bakılmakta, alınıp satılmakta, yeni evlilikler yaptırılmaktadır. Ezo Gelin olayında değişik usulü evliliğin bütün olumsuzlukları açıklıkla görülmektedir. Bu yönüyle bilimsel araştırmalara konu olabilecek iyi bir örnektir.

1955 yılından itibaren bir çok filme konu olan Ezo Gelin'in gerçek yaşam öyküsü ticari kaygılarla çarpıtılmış bu filmlerde yalnızca adından yararlanılmıştır. Ezo Gelin adının geniş kitleler tarafından tanınmasında Ezo Gelin Çorbası da etkili olmuştur. Bu ismin çorbaya verilmiş nedeni ise araştırılması gereken bir konudur.

1993 yılında tanıştığım Hollandalı etnoğraf Henk Rottermaunt bu çorbaya neden Ezo adı verildiğini sorduğunda bu konuyu daha önce düşünmediğimi belirterek Ezo Gelin hakkında açıklama yaptım. Ezo Gelin'in yaşadığı Barak Bölgesi'nde mercimek üretiminin yoğun olarak yapıldığını ve yöre mutfağında mercimeğin çok kullanılmasından dolayı bu çorbaya Ezo Gelin adının sonradan verilmiş olabileceğini belirttim. Ayrıca yörede yaptığımız çalışmalarda Ezo Gelin Çorbası adının kullanılmadığını, ekşili ve tatlı maltıha çorbası adlarının kullanıldığı tespitlerimiz arasındadır.

Son günlerde bazı basın-yayın organlarında Ezo Gelin'in mezarının Türkiye'ye getirileceğini, doğduğu evin de müze olarak düzenleneceğini duymak bizi bu konuda umutlandırdı. Oğuzeli Kaymakamlığı'nın yaptığı bu girişimin amacına ulaşabilmesi için, düzenlenecek müzenin Barak Bölgesi'nin mimari özelliklerini ve kültürel yapısını yansıtan, Ezo Gelin'in yaşadığı döneme tanıklık edecek nitelikte düzenlenmesi bu müzeye Etnoğrafik müze özelliği kazandıracaktır. Bu özellikteki bir müze yalnızca ulusal değil uluslararası düzeyde ilgililerin gelip gezeceği, yörenin kültür turizmini canlandıracak bir merkez olacaktır. Bu müzede Ezo Gelin adıyla çekilmiş filmlerin, fotoğrafların, yayınlanmış kitapların, plakların ve kasetlerin yer aldığı bir arşiv oluşturulması bu konuda çalışma yapacak yerli ve yabancı bilim adamı ile yazarların çalışmalarına katkıda bulunacaktır.

Not: Ezo Gelin, Suriye'nin Cerablus Bölgesi'ndeki Bozhöyük Köyü'nde bulunan mezarından 24 Eylül 1999 tarihinde alınarak, doğup büyüdüğü Oğuzeli İlçesi'ne bağlı Dokuzyol Köyü'ne getirilerek kendi adını taşıyan "Küllüye"de toprağa verilmiştir.

KAYNAKÇA:

BALABAN, Doç.Dr.Ali Rıza, Evlilikler ve Akrabalık Türleri, İzmir, 1982.

SOLMAZ, Mehmet, Ezo Gelin, İstanbul, Eko Matbaası, 1978.

of their families and elder brothers. If the marriage of one party does not go well and divorce becomes a necessity, the marriage of the other party, even if its is going perfect, has to be broken too (in our story here, even if Şido Hanifi's sister was happy as a wife of Ezo's brother, she had to separate and get married with another man). Such situations make it necessary to reconsider the status and psychology of women in community life. Without taking their own feelings and preferences into account, women are regarded as commodity. The story of Ezo Gelin displays these negative aspects of exchange marriage. In this regard, it is an example worth being studied scientifically.

Starting from 1955 many films were made on Ezo's story. However, many of these films slanted her real life for commercial purposes and somewhat abused her fame. Nevertheless, many people get acquainted with her name for this popular dish "Ezo Gelin Soup". It is also worth investigating why her name was given to a soup.

Henk Rottermaunt, a Dutch anthropologist I met in 1993 asked me why a type of soup was given the name of Ezo Gelin. In my reply, I said that the Barak area where Ezo lived grew lentils and this crop was the main item of the local kitchen. But our investigations in the area revealed that not this specific name but others such as sweet or sour "maltıha" soup were used for the same dish.

We are happy to learn from the media recently that there are initiatives to bring Ezo Gelin's body to Turkey and re-arrange her house as a museum. For this initiative of the Governorate of Oğuzeli to reach real success, the museum should reflect the architectural features and cultural make up of the times of Ezo. In case this museum is given an ethnographical character it will attract visitors even from abroad and promote tourism in the area. The museum may also include an archive of films, photographs, books, records and cassettes relating to Ezo Gelin. These documents will surely help researchers and other people interested in local cultures.

Note: Ezo Gelin's remains were removed from her grave in the Jerablus region of Syria, and buried in a new grave on 24 September 1999 in Dokuzyol Village of Gaziantep.

BIBLIOGRAPHY

BALABAN, Assoc. Prof. Evlilikler ve Akrabalık Türleri, İzmir, 1982.

SOLMAZ, Mehmet, Ezo Gelin, İstanbul, Eko Matbaası, 1978.

GAP Bölgesi Yoğun Ziyaretlere Ev Sahipliği Yapıyor

GAP Region Continues to Host Many Visitors

Danimarka Büyükelçisi Sondergaard ve eşi
GAP İdaresi Bölge Müdürlüğü'nde

*The Danish Ambassador and
his wife at the GAP Regional Directorate*

GAP Bölgesi, Proje kapsamındaki bazı sosyal uygulama projeleri ve yatırım olanakları açısından incelemelerde bulunan ziyaretçilere mekan olmaya devam ediyor. 2000 yılı ilkbahar-yaz döneminde Bölge'ye konuk olan ziyaretçilerin çoğunu ülkemizde görev yapan Büyükelçiler ve diğer yabancılar oluşturmaktadır.

Bu çerçevede; Kanada büyükelçisi Mr. Jean Mare DUVAL ve eşi 24-26 Mart tarihleri arasında Şanlıurfa, Halfeti, Atatürk Barajı ve sulama alanları ile Gaziantep'te incelemelerde bulundu. Danimarka Büyükelçisi Carsten SONDERGAARD ve eşi ise 9-10 Haziran tarihlerinde Atatürk Barajı, sulanan alanlar ve Halfeti'nin yanı sıra Diyarbakır ve Mardin'i gezdi. Danimarka Büyükelçisi'nin Bölge ziyareti sırasında, ülkemizde bulunan Ortadoğu Barış ve Ekonomik İşbirliği Merkezi Başkanı Wayne OWENS de Bölge'yi ziyaret etti ve proje alanlarında yaptığı incelemeler sırasında yetkililerden bilgi aldı.

The GAP region continues to host visitors coming to observe some social projects and investigate investment opportunities. In the period spring-summer 2000, many of these visitors were the members of the foreign missions in Turkey and other foreigners.

Canadian Ambassador Mr. Jean Mare Duval and his wife visited Şanlıurfa, Halfeti, Atatürk Dam, irrigation areas and Gaziantep between the 24th -26th of March 2000. Carsten Sondergaard, Danish ambassador and his wife visited Atatürk Dam, irrigation facilities, Halfeti, Diyarbakır and Mardin on 9-10 June 2000. Another visitor in the region on the same days was Wayne Owens, President of Middle East Peace and Economic Cooperation Center who was briefed about the progress in GAP.

3-5 Temmuz tarihleri arasında Bölge, ülkemizi ziyaret eden Sudan'ın Enerjiden Sorumlu Devlet Bakanı Osama ABDALA ve Sudan Büyükelçisini konuk etti. Aynı zamanda Marawi Barajı Yöneticiliğini de üstlenmiş bulunan konuk bakan Bölgede; Şanlıurfa, Gaziantep'in yanısıra Birecik Barajı'nı ve Yakubiye ÇATOM'u da gezdi.

Yaylak Sulama Projesine kredi sağlayan kuruluşlardan biri olan Nordic Investment Bank yetkilileri 24-26 Temmuz tarihlerinde Bölge'de Şanlıurfa ve Adıyaman illerinde incelemelerde bulundu ve DSI ile GAP İdaresi yetkililerinden bilgi aldı.

Türkiye'de görev yapan Avrupa Birliği üyesi ülkeler Ticaret Müşavirlerinden oluşan ve aralarında Finlandiya, İrlanda, Hollanda, Portekiz, Avusturya, Yunanistan, İtalya, İspanya, Belçika Ticaret Müşavirleri ile Avrupa Topluluğu temsilcisinin de bulunduğu bir heyet ise, 23-26 Haziran'da Bölge'de konuk edildi. Adıyaman, Şanlıurfa ve Gaziantep'e giden heyet ziyareti sırasında Halfeti'de sanatçı Ahmet KANNECİ'nin gitar konserini de izledi.

İlkbahar-yaz döneminde çeşitli kuruluşların elemanlarından oluşan kalabalık heyetler de Bölge'yi ziyaret etti. Bunlar arasında, TBMM Kültür ve Sanat Yayın Kurulu Başkanı Ali İLİKSOY ve beraberindeki milletvekilleri ile TBMM personeli, bilim adamları, basın mensuplarından oluşan heyetin 1-3 Haziran tarihleri arasındaki ziyareti ile Dışişleri Bakanlığı mensuplarının oluşturduğu 43 kişilik heyetin 2-5 Haziran tarihleri arasındaki ziyareti Bölgede Şanlıurfa'dan Halfeti'ye Mardin'den Harran'a geniş bir alanı kapsadı.

The Sudanese State Minister in Charge of Energy, Osama Abdala, and the Ambassador of Sudan were in the region from the 3rd to 5th of July. The visiting Minister who also manages Marawi Dam in Sudan visited Şanlıurfa, Gaziantep, Birecik Dam and Yakubiye ÇATOM.

The Nordic Investment Bank is one organization extending credit to the Yaylak Irrigation Project. Senior level managers of the Bank visited Şanlıurfa and Adıyaman and briefed by GAP and DSI officials.

Another delegation visiting the region was composed of the Undersecretaries of Trade of EU countries including Finland, Ireland, the Netherlands, Portugal, Austria, Greece, Italy, Spain and Belgium and also the representative of the Union. This visit took place from the 23rd to 26th of June. While visiting Gaziantep, Adıyaman and Şanlıurfa, the delegation was also present at the classical guitar concert by Ahmet Kannecci in Halfeti.

There were also rather large domestic delegations visiting the region during the spring-summer period. Among them were Ali Ilıksoy, Chairman of Turkish Grand National Assembly (TGNA) Culture and Arts Council, MPs and TGNA personnel, scientists and the members of the media. This visit took place from the 1st to 3rd of June. A delegation of 43 from the Ministry of Foreign Affairs covered a large part of the region during the visit which took place from the 2nd to 5th of June 2000.

GAP Uluslararası Eğitim Programları Sürüyor...

GAP International Training Programs In Progress

Kalkınmada Kadın : GAP Deneyimi Semineri
"Women in Development" Seminar

GAP İdaresi'nin sürdürülebilir insani kalkınma felsefesi doğrultusunda ulusal kuruluşlarla geliştirdiği eğitim işbirliği çalışmaları geniş bir yelpazede yer almaktadır.

GAP-Uluslararası Eğitim Programının (GAP-UEP) amaçları aşağıda verilmiştir:

1. Mevcut uluslararası stratejik işbirliği olanaklarını araştırıp, değerlendirerek GAP'ın ve GAP Bölgesi'nin tanıtımını yapmak;
2. GAP'ta edinilen bilgi birikimi ve deneyimleri ulusal ve uluslararası kuruluş, uzman ve üniversitelerle paylaşmak;

The GAP Administration has a wide spectrum of training activities carried out in cooperation with other organizations in the context of sustainable human development.

The objectives of GAP-International Training Program (GAP-ITP) are the following:

1. To further develop existing international strategic cooperation and seek new prospects for cooperation to promote GAP and the GAP region;
2. To share GAP's experience and information with national and international organizations, experts and academics;

3. GAP İdaresi'nin uzmanlığı dışındaki alanlarda da, ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği halinde, GAP Bölgesi'nin ve Türkiye'nin stratejik konumunu ve görece üstünlüklerini (Türkî Cumhuriyetlere dil ve kültür açısından yakınlığı; Doğu Avrupa ülkeleri ile tarihi bağları ve coğrafi yakınlığı gibi) eğitim hizmetine yönelik olarak değerlendirmek;

4. Bilgi ve teknoloji transferinde uluslararası etkileşimi sağlamak.

GAP İdaresi'nce, 2000 yılı içinde bu kapsamda üç seminer düzenlenmiştir.

"ÇEVRE YÖNETİMİ SEMİNERİ..."

ŞANLIURFA

Arizona Eyalet Üniversitesi (ASU) işbirliği ile GAP İdaresi'nce 12 -17 Ocak 2000 tarihleri arasında Şanlıurfa'da düzenlenen ve üniversitelerden, kamu kuruluşlarından, Birleşmiş Milletlerden, gönüllü kuruluşlardan, özel sektör ve ticaret ve sanayi odalarından toplam 35 kişinin katıldığı "Çevre Yönetimi" konulu uluslararası eğitim seminerinde; sulanan alanlarda sürdürülebilir tarımsal gelişme, su ve toprak kaynaklarının korunması ve çevre ekonomisi gibi konular ele alındı. Seminerde ayrıca, GAP İdaresi ve diğer kamu kuruluşlarının GAP Bölgesi'nde su ve toprak kaynaklarının korunması konusunda yaptıkları projeler sunuldu, Amerikan deneyimleri aktarıldı.

Arizona Eyalet Üniversitesi ile GAP İdaresi arasında bu kapsamda geliştirilen işbirliğinin kapsamı aşağıdadır:

- Ortak Eğitim Programları Düzenlemek: GAP Bölgesi'nde Turizm Planlaması, Tarımsal Sanayii, Çevre-Mimarlık konularında; ayrıca ABD'de disiplinlerarası olmak üzere 2000 yılında 4-5 kurs planlanmaktadır. ASU ile bu çerçevede düzenlenecek kurslarda, ASU-GAP İdaresi ortak sertifika verecektir.
- Ortak Proje Geliştirme: ASU ile işbirliğinin bir diğer boyutu da, üçüncü taraflara sunulmak üzere ortaklaşa proje geliştirmek ve bu projelerin ortak yürütülmesi olacaktır.

3. *In other areas remaining out of the domain of expertise of the GAP Administration, to promote Turkey's and GAP Region's strategic location and comparative advantages (i.e. linguistic and cultural affinity with Turkic Republics, historical ties with and geographical proximity to Eastern European countries) in the field of training activities;*

4. *To bring about international interaction in information and technology transfer.*

Thus far 3 seminars have been realized in this context:

ENVIRONMENTAL MANAGEMENT SEMINAR IN ŞANLIURFA

This seminar was organized in Şanlıurfa jointly by the GAP Administration and Arizona State University (ASU). There were 35 participants from universities, governmental organizations, United Nations, voluntary organizations, private sector and chambers of industry and commerce. Topic addressed in the seminar included sustainable agricultural development under irrigation, protection of water and land resources and environmental economics. The GAP Administration and other governmental organization presented projects designed to protect land and water resources in the GAP region and people from ASU related their experience in the US.

The cooperation between GAP Administration and ASU has the following scope:

- *Joint training programs: Plans are ready for 4-5 training courses for the year 2000. Training courses in the GAP region will be on tourism planning, agro-industries, environment and architecture whereas the US will host a course mullet-disciplinary course. Participants in these courses will be given certificates jointly issued by the two organizations.*
- *Joint projects: Another dimension of cooperation with ASU is the development of joint projects to put to the consideration of third parties and implement these projects together.*

"GENÇLİK EĞİTİM SEMİNERİ" MARDİN

Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği ile işbirliği yapılarak GAP Idarsi'nce gerçekleştirilen ve Bölge'nin tüm illerinde tekrarlanacak olan Gençlik Eğitim Seminerleri dizisinin ilki 14-17 Mayıs 2000 tarihlerinde Mardin'de gerçekleştirildi. Seminerlerin temel hedefi; Avrupa Birliği programları aracılığı ile gençliğin etkinliğinin artırılması, toplumsal yaşama katılımının desteklenmesi ve bu programların uygulanması sürecinde edinilecek deneyimin paylaşılacağı bir platform yaratılmasıdır.

Seminerler; gençlik kuruluşları, yüksek öğrenim gençliği, eğitim ve öğretim kuruluşları, kamu kuruluşları, iş çevreleri ve diğer ilgili çevreler arasında etkileşim ve iletişim ortamı yaratacak etkinlikler dizisi olarak tasarlanmıştır.

GAP Idaresi'nce oluşturulan Mardin Gençlik ve Kültür Evi'ne devam eden 15-25 yaş arası gençliği, Bölge üniversitelerinden davet edilen katılımcıları ve Mardin Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerini kapsayan bu ilk seminerin hedefleri aşağıda sıralanmıştır:

- Gençleri Avrupa Birliği'nin Gençlik Programları (Socrates, Youth, Leonardo da Vinci) ve Euro Med Gençlik Eylem Programı konusunda bilgilendirmek ve bu programları kullanabilme konusunda yerel kapasitenin gelişmesine katkıda bulunmak;
- Mardin Gençlik ve Kültür Evi kadrolarının proje hazırlama ve yönetme becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmak;
- Türkiye'de Avrupa Birliği gençlik programları ile ilgili çalışan gençlik kuruluşlarının arasında ağ yapılımasına katkıda bulunmak;
- Değişik gençlik programları ve gençlik kuruluşlarına ilişkin veri tabanı oluşturmak.

Seminerin önemli bir özelliği de sivil toplum kuruluşlarının desteği ile gerçekleştirilmiş olmasıdır. Seminere katkıda bulunan sivil toplum kuruluşları; Avrupa Gençlik Forumu (AEGEE), Uluslararası İktisat

FIRST YOUTH TRAINING SEMINAR TOOK PLACE IN MARDİN

There is cooperation with the Representation of EU to Turkey for a series of seminars to take place in all GAP province. The first of these seminars took place in Mardin between the 14th and 17th of May 2000. The objective of these seminars is to enhance the activities of young people and their participation in community affairs through EU programs and to create a platform on which experience gained through the program can be shared.

Seminars are designed in a way to create a setting favorable for interaction and communication among youth organizations, university students, training and education institutions, governmental organizations, business circles and other relevant parties.

The first one of these seminars covered youth at ages 15 to 25 who attend to Mardin Youth Center, academics from universities in the region and students of Mardin Vocational College. The objectives are:

- *To inform the target group about the youth programs of the European Union (Socrates, Youth, Leonardo da Vinci) and Euro Med Youth Action Program and to contribute to the enhancement of local capacity to use such programs;*
- *To contribute to the staff of Mardin Youth Center in their skill building in project design and management;*
- *To contribute to the formation of a network among youth organizations in Turkey engaged in the youth programs of EU; and*
- *To create a database related to various youth programs and organizations.*

One important feature of the seminar is that it was realized with the contributions of civil society organizations as well. These organizations include AEGEE (Association of European Students Forum), AISEC (International Association of Students in Economics and Commerce), Democracy Foundation of Turkey, Association of the Graduates of the

Öğrencileri Birliği (AISEC), Türk Demokrasi Vakfı, Mülkiyeliler Birliği, Konrad Adenauer Vakfı, Türkiye Avrupa Birliği Derneği ve ODTÜ İletişim Topluluğu'dur.

"KALKINMADA KADIN: GAP DENEYİMİ SEMİNERİ" DİYARBAKIR

Kadının kalkınmadaki rolü ve "toplumsal cinsiyet" kavramı konusunda duyarlılık geliştirmek, kurumsal GAP İdaresi'nce kapasiteleri yükseltmek ve GAP'ta kadın konusundaki proje deneyimlerini tanıtmak amacıyla 27 Haziran-1 Temmuz 2000 tarihleri arasında Diyarbakır'da "Kalkınmada Kadın: GAP Deneyimi" konulu bir seminer düzenlendi.

Seminere ağırlıklı olarak sivil toplum kuruluşlarından olmak üzere, üniversitelerden büyükelçiliklerden ve özel sektörden toplam 28 kişi katıldı.

Eğitim seminerinde; kalkınma ve sosyal kalkınmanın genel çerçevesi çizildi, kalkınma konusu olarak "toplumsal cinsiyet" kavramı ele alındı ve kalkınmada kadının rolü konusunda uluslararası kuruluşların politikalarındaki kaymalar konusu gündeme getirildi.

Ayrıca, Türkiye'nin "toplumsal cinsiyet"i ana politikalara dahil etme çabaları, GAP'ın sosyo-kültürel yapısı içinde kadının yeri, GAP İdaresi'nin sosyal kalkınma yaklaşımı "toplumsal cinsiyet" perspektifi ile GAP İdaresi'nin kadın konulu projesi olan ÇATOM'ların anlatıldığı Seminer'de, Türkiye Kalkınma Vakfı (TKV), Ana-Kültür Kooperatifi, Türkiye Aile Planlaması Derneği Kadın Merkezi, KA-MER gibi diğer sivil toplum kuruluşlarının Güneydoğu Anadolu'da gerçekleştirdikleri kadın çalışmaları da geniş ölçüde yer aldı.

Seminer süresince Mardin ve Batman ÇATOM'lara da inceleme gezisi yapıldı.

Faculty of Political Sciences, Conrad Adenauer Foundation, Turkey-European Union Association and METU (Middle East Technical University) Communication Association.

"WOMAN IN DEVELOPMENT: GAP EXPERIENCE" SEMINAR IN DİYARBAKIR

The seminar taking place in Diyarbakır on 27 June-1 July 2000 aimed at building awareness on the role of women in development and the concept of gender; enhancing institutional-technical capacity and to introduce the public to GAP experience in relation to projects on women.

There were 28 persons attending the seminar, mostly from civil society organizations, universities, foreign missions and the private sector. The seminar drew a general framework for development and social development, addressed gender as an issue of development and discussed recent shifts in the gender policies of international organizations.

Other subjects addressed in the seminar include the efforts of Turkey to integrate gender to her mainstream policies, place of women in the socio-cultural structure of the GAP region, GAP Administration's approach to social development, gender perspective and ÇATOM as a specifically women related project of GAP Administration. Discussion also took place on women related activities of such organizations as the Development Foundation of Turkey (TKV), Ana Culture cooperative, Women Center of Turkish Family Planning Association and other non-governmental organizations.

ÇATOMS in Mardin and Batman were visited during the seminar.

“Hayvancılık ve Su Ürünleri'nin Geliştirilmesi” Arama Toplantıları

GAP Meetings for the Development of Livestock Breeding and Water Products

GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı'nca Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde hayvancılığın ve su ürünlerinin gelişme imkanlarının tartışıldığı ve çözüm önerilerinin sunulduğu bir dizi çalışma grubu toplantısı düzenlendi.

"GAP Bölgesi'nde Hayvancılığın Bugünkü Durumu ve Geliştirme İmkanları" konulu çalışma toplantısı, 15-17 Şubat 2000 tarihlerinde Batman'da düzenlendi. Belediye Konferans Salonu'ndaki toplantıya Van Et Entegre A.Ş., Yaşar Holding Gıda Grubu (PINAR), TIKVEŞLİ Tarım İşletmeleri A.Ş. gibi özel sektör kuruluşları, çeşitli kamu kuruluşları, üniversite ve hükümet dışı kuruluşlardan 40 uzman katıldı.

GAP Bölgesi'nde Su Ürünleri'nin Bugünkü Durumu ve Geliştirme İmkanları konulu çalışma toplantısı ise 15-17 Mayıs 2000 tarihleri arasında DSI 16. Bölge Müdürlüğü'nde (Atatürk Barajı) kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılımıyla sürdü. Toplantıda DSI Genel Müdürlüğü, Tarım ve Köyşleri Bakanlığı, Türkiye Su Ürünleri Vakfı, Kırıkkale Üniversitesi ve Harran Üniversitesi temsilcileri çalışma gruplarına katılarak, sunuş yaptılar.

The GAP Administration organized a series of workshops in which opportunities for developing livestock breeding and water products in the region and pertinent solutions were discussed in detail.

The workshop on the "Present State of Livestock Breeding and Opportunities for Development" took place in Batman on 15-17 February 2000. There were about 40 specialists attending the workshop as the representatives of such private sector organizations as Van Integrated Meat Company, Foodstuffs Group of Yaşar Holding (PINAR), Tikveşli Agricultural Enterprises as well as others from governmental organizations, universities and non-governmental organizations.

The other workshop on the "Present State of Water Products and opportunities for Development" took place at Atatürk Dam Facilities of DSI on 15-17 May 2000 with the participation of representatives from various governmental organizations and agencies. These representatives were from the General Directorate of DSI, Ministry of Agriculture and Rural Affairs, Water Products Foundation of Turkey and Universities of Kırıkkale and Harran.

GAP Girişimci Destekleme Merkezleri (GİDEM) Faaliyetleri

GAP Entrepreneur Support and Guidance Centers' (GAP-GİDEM) Activities

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamında gerçekleştirilen yatırım ve faaliyetler Bölge'de ekonomik, toplumsal ve kültürel değişimi başlatmış bulunmaktadır. Ulusal kaynaklarımızla gerçekleştirilen büyük barajların arkasında depolanan Fırat ve Dicle'nin suları artık hem hidrolik enerji üretiminin hemen hemen yarısını karşılamakta, hem de geniş Mezopotamya ovalarını aşama aşama sulamaktadır. Kuru tarım ürünlerinin yerini pamuk, mısır gibi yeni ürünler almakta ve Bölge ikinci ürün olarak yetiştirilecek sınıai bitkiler ile "Tarıma Dayalı Sanayi Üssü" olmaya hazırlanmaktadır.

Investments and other activities taking place in the context of GAP (Southeastern Anatolia Project) have already started economic, social and cultural change in the region. Waters of the Euphrates and Tigris stored in big dams constructed with domestic funds presently provide almost a half of country's hydraulic energy and also gradually expand irrigation on vast plains of Mesopotamia. Dry farming crops are being replaced by new ones such as cotton and corn and the region prepares for "Agriculture Based Industrial Area" with industrial crops to be raised as second crop.

Devlet Yardımları Uygulamaları Paneli - Diyarbakır

Panel in Diyarbakır "State Support Practices"

Diğer yandan Bölge'nin sanayi altyapısı hızla tamamlanmaktadır. Bölge'deki değişim sonucunda ortaya çıkan fiziksel ve toplumsal ihtiyaçlar yeni yatırım alanları yaratmaktadır. Eylül 1997'den beri Bölge'deki 5 ilde faaliyette bulunan GAP - Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezleri (GAP-GİDEM), gerek bölgedeki gerekse bölge dışındaki girişimcilere bilgilendirme, eğitim ve yatırım danışmanlığı hizmetleri vererek yatırımların doğru alanlara yönlendirilmesinde yardımcı olmaya devam etmektedir .

GAP Bölgesi'nde girişimciliğin yaygınlaştırılması ve güçlendirilmesi misyonunu benimsemiş olan GAP-GİDEM'ler yerli ve yabancı girişimcilere Bölge'deki uygun yatırım alanları, teşvik uygulamaları, finansman kaynakları, makine ekipman araştırması, pazar araştırması, ortaklık kurma konularında bilgilendirme hizmetleri sunmaktadırlar. Yöre dışından Bölge'ye yatırımcı çekebilmek için GAP Bölgesi'nin ticari potansiyelini yurt içinde ve dışında çeşitli forumlarda tanıtmakta ve yörede gelişmeye açık yatırımları belirleyerek yatırımcılara sunmakta ve böylece hem yeni hem de mevcut yatırımların gelişmesine aracılık etmektedirler.

Ayrıca, çeşitli seminer ve eğitim programları organize eden GAP-GİDEM'ler, bir yandan kendi personellerini diğer yandan da sanayici ve yatırımcıları ortak hedef etrafında geleceğe hazırlayacak çalışmalarını yürütmektedirler. Bu çerçevede, teşvik uygulamalarının tanıtılmasından, mermerciliğe kadar bir çok alanda toplantılar düzenlenmiş, mevcut işletmelerin faaliyetlerini geliştirici çalışmalar yürütülmüştür. Diyarbakır, Mardin ve Gaziantep illerinde 2000 yılının başından beri gerçekleştirilen faaliyetler bunlara örnek olarak verilebilir.

- ◆ Diyarbakır'da 1-2 Şubat tarihleri arasında Diyarbakır GAP-GİDEM, Diyarbakır Sanayi ve Ticaret Odası ve Güneydoğu Sanayi ve İşadamları Derneği'nin (GÜNSIAD) birlikte düzenledikleri "Irak Ambargosunun Bölgeye Etkileri" isimli bir 'work shop' gerçekleştirilmiştir.

Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararı gereğince 1991 yılından beri Irak'a yönelik olarak

Meanwhile, the industrial infrastructure in the region is getting nearer to completion. . Physical and social needs emerging as a result of overall change in the region create new areas of investment. GAP Entrepreneur Support and Guidance Centers (GAP-GİDEM) have, since their start, been giving information, training and investment consulting services to investors from the region or abroad in order to direct them to right channels and areas.

GAP-GİDEMs have as their main mission as expanding and strengthening entrepreneurship in the region for both domestic and foreign investors. Services in this mission include information and consulting in such headings as lucrative investment areas, incentives, sources of financing, machinery-equipment surveys, marketing surveys and joint ventures. In order to attract foreign investors, various national and international forums are used to inform people about the commercial potential of the region and prospective investors are informed about promising ventures in the region.

GAP-GİDEMs also organize various seminars and training programs for the purpose of bringing together both its own personnel and industrialists-investors around a common objective for the future. In this context, there have been many meetings on such diverse headings as marble processing and investment incentives along with activities to improve existing enterprises. Examples include activities taking place in the provinces of Diyarbakır, Mardin and Gaziantep since the beginning of the year 2000.

- ◆ *On 1-2 February, the Diyarbakır GAP-GİDEM had a workshop to discuss the "Impact of Embargo on Iraq on the Region". The workshop was organized jointly by GAP/GİDEM, Diyarbakır Chamber of Industry and Trade and Association of Southeastern Industrialists and Businessmen (GÜNSIAD).*

The embargo on Iraq started in 1991 upon a decision taken by the UN Security Council. The

uygulanan ambargo, Güneydoğu Anadolu'da faaliyetlerini sürdüren sanayiciler ve ihracatçıların yanısıra nakliyecileri, oto tamircilerini, otel ve motelleri, yol boyunca sıralanan benzin istasyonlarını, lokantalar ile birlikte hayvancılık sektörünü de doğrudan olumsuz yönde etkilemiştir. Ambargo aynı zamanda Bölge'de göç ve işsizliğin artmasının da bir nedeni olmuştur. Bölge ekonomisi açısından böylesine önemli boyutları olan bu konu toplantılar süresince tüm yönleriyle tartışmaya açılarak çözüm önerileri getirilmesine çalışılmıştır.

- ◆ 7-11 Şubat tarihleri arasında Gaziantep GAP-GIDEM ile birlikte Bölge'deki yedi Sanayi ve Ticaret odasının katılımıyla GAP Odalarının Eğitimi Projesi gerçekleştirilmiştir. Bu program özellikle Gaziantep'in ve Sanayi Odası'nın bilgi birikiminin aktarılması, ileriye yönelik işbirliğinin gerçekleştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca, odaların bölgesel kalkınmadaki önemi vurgulanarak, Bölge odalarının üretmiş oldukları projeleri paylaşmaları ve Bölge'ye katkı sağlayacak projelerin beraber yürütülmesi ve bu tür toplantıların periyodik olarak gerçekleştirilmesi konuları üzerinde görüş birliğine varılmıştır.
- ◆ Diyarbakır GAP-GIDEM, Diyarbakır Valiliği ve Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası'nın 7-8 Nisan 2000 tarihlerinde Diyarbakır'da düzenlediği "Devlet Yardımları Uygulamaları" konulu panel ve eğitim programı ile devlet yardımlarının uygulanmasında meydana gelen aksaklıklara çözüm bulunmasını sağlamak amaçlanmış ve teşviklerin tasarımı yapanlar, uygulayanlar ile yararlanan özel sektör temsilcileri bir araya getirilmiştir. Hazine Müsteşarlığı Teşvik Uygulama Genel Müdürlüğü, Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracat Genel Müdürlüğü, Milli Emlak Genel Müdürlüğü, Gelirler Genel Müdürlüğü, Türkiye Kalkınma Bankası, Halk Bankası, TEDAŞ Genel Müdürlüğü ve Çevre Bakanlığı uzmanlarının eğitimci olarak katıldığı programda Bölge İlleri Vali Yardımcıları, Bölge illerindeki Defterdarlık, TEDAŞ, Milli Emlak SSK, Halk Bankası ve Vergi Dairesi çalışanlarından oluşan yaklaşık 120 kişiye eğitim verilmiştir.

embargo had very negative effects on the region including such diverse sections of population and sectors as industrialists, exporters, transporters, car repair, hotels and motels, gas stations, restaurants and livestock breeders. It also contributed to migration and unemployment in the region. The aim of the workshop was to discuss this issue thoroughly and develop suggestions for solution.

- ◆ *An activity under the project "training for chambers in the GAP region" took place in Gaziantep on 7-11 February 2000 with the participation of GAP-GIDEM and 7 Chambers of Industry and Commerce active in the region. This program is especially important for far as to convey the experience of Gaziantep Chamber of Industry and realize cooperation in the future. There was consensus on such issues as the importance of having chambers share each other's projects, cooperate in projects beneficial for the region and holding these meetings on a periodical basis.*
- ◆ *The Diyarbakır GIDEM, Governorate of Diyarbakır and Diyarbakır Chamber of Industry and Commerce held a panel discussion and training on "State Support Practices" in Diyarbakır on 7-8 April 2000. This activity discussed shortcomings in State support practices by bringing together those who design support schemes, others who implement them and beneficiaries. Trainers of the program included the representatives of the General Directorate of Incentives; Undersecretariat of Treasury; General Directorate of Exportation, Undersecretariat of Foreign Trade; General Directorate of National Buildings; General Directorate of State Revenues; Development Bank of Turkey; Halk Bank, General Directorate of TEDAŞ and the Ministry of Environment. The trainees were about 120 persons including the Deputy Governors of GAP provinces and personnel from the provincial branches of above stated General Directorates.*

- ◆ Diyarbakır GAP-GIDEM tarafından 27-28 Haziran 2000 tarihlerinde Diyarbakır'da düzenlenen "Mermercilik Sektörü Sorunları ve Çözüm Önerileri" konulu panele Diyarbakır ve çevre illerden (Elazığ, Şanlıurfa, Mardin, Gaziantep) 100 kişi civarında bir katılım olmuştur.

GAP GIDEM'ler Bölge'de yürütülmekte olan bir çok yatırıma destek olmakta ve bir çok projeyi izlemektedir. Adıyaman ilinde sitrik asit tesisi, gübre fabrikası, konfeksiyon; Diyarbakır'da Karacadağ Bazalt Taşı Projesi, oluklu mukavva, plastik poşet ve mobilya; Gaziantep'te Büyükşehir Raylı Sistemi, Büyükşehir Hayvancılık Projesi; Mardin'de mısır kurutma tesisi, kırmızı mercimek işleme tesisi, gübre fabrikası, kırmızı tuğla fabrikası; Şanlıurfa'da ise Halfeti Kentsel Kalkınma Projesi, Siverek Güç Birliği Balıkçılık ve nar konsantresi projesi gibi projeler GAP-GIDEM'lerin üzerinde çalıştıkları projelere örnek olarak verilebilir. GAP-GIDEM il ofisleri tek başlarına Adıyaman iline yaklaşık olarak 60 milyon ABD Doları, Şanlıurfa iline de 20 milyon ABD Doları değerinde yeni yatırım gelmesinde önemli rol oynamışlar.

GAP-GIDEM'lerin faaliyet alanındaki bir diğer önemli konu ise "GAP Uluslararası Yatırım Fonu" düzenlenmesine yönelik çalışmalardır. Ülkemizde ilk kez gerçekleştirilecek olan bu program kapsamında Bölge'deki yatırım projelerinin yabancı girişimcilere tanıtılması, proje bazında ikili görüşmelerin gerçekleşmesi ve somut sonuçlara ulaşılması planlanmaktadır.

2000 yılının başında yeniden bir yapılanma sürecine girmiş olan GAP-GIDEM merkezlerinin bilgi sistemleri yenilenmiş, gelişmiş bir doküman ve proje yönetim sistemi kurulmasına yönelik hazırlık çalışmaları başlatılmıştır. Bu çerçevede yeni bir proje değerlendirme ve izleme sistemi geliştirilerek insan merkezli bölge kalkınma çabalarına orta ve uzun vadede katkılar sağlayacak öncü projelerin başlatılması ve sürdürülmesi çalışmaları yoğunlaşmıştır. Böylece GAP-GIDEM'ler yerli ve yabancı yatırımcıların, sanayici ve iş adamlarının GAP Bölgesi'ndeki pencereleri olmaya devam etmektedirler.

- ◆ Finally, there were about 100 persons from Diyarbakır and neighboring provinces (Elazığ, Şanlıurfa, Mardin and Gaziantep) attending the GAP-GIDEM seminar on "Marble Processing Sector, its Problems and Solutions" held in Diyarbakır on 27-28 June 2000.

GAP-GIDEMs support many investments taking place in the region and undertake the follow up of projects phased in. Projects in which GAP-GIDEMs have their role in terms of support, consulting and follow up are related to the following: Citric acid, fertilizer and corrugated cardboard facilities (Adıyaman); basaltic stone working, corrugated cardboard, plastic bag and furniture (Diyarbakır); Metropolitan Railed Transportation System and Stockbreeding projects (Gaziantep); corn drying, red lentil processing, fertilizer and tile plants (Mardin); Halfeti Urban Development Project (Şanlıurfa); and Siverek Fish Hatching, pomegranate processing plant. GAP-GIDEM offices have played an important role, for example, in ensuring the inflow of 60 million dollars worth of new investment in Adıyaman and another 20 million dollars to Şanlıurfa.

Another important activity of GAP-GIDEM is related to the "GAP International Investment Fund." With this program, it is planned to introduce GAP investments to foreign entrepreneurs and conduct bilateral talks on an individual project basis.

At the beginning of 2000, GAP-GIDEM entered a process of restructuring. Data systems of GAP-GIDEM centers have been renewed and start has been given to preliminary works for setting up a more developed document and project management system. All these mean the intensification of efforts aiming at the initiation of pioneer projects that would contribute to medium and long term human centered development goals by developing a new project evaluation and monitoring system. In short, GAP-GIDEMs continue to be the windows of foreign and domestic investors, industrialists and businessmen opening to the region.

WORLD WATER COUNCIL
CONSEIL MONDIAL DE L'EAU

derleme

2. Dünya Su Forumu Lahey'de Yapıldı

2nd World Water Forum Convened in The Hague

Lahey Kongre Merkezi
GAP Pavyonu
(2. Dünya Su Forumu)
GAP display at the
Congress Hall in the Hague

21. Yüzyıl için "dünya su vizyonu" oluşturma çalışmaları Dünya Su Konseyi (WWC) tarafından 1997 yılından itibaren sürdürüldü.

"Vizyondan Eyleme" teması altında ülkeler bazında yapılan bu çalışmalar WWC tarafından "Vizyon 21: İnsanlar İçin Su" adı altında formüle edildi ve Dünya Su Forumuna sunuldu.

Hayati bir kaynak olan su konusunda ülkeleri ve ilgili kuruluşları harekete geçirmek amacıyla WWC tarafından, 17-22 Mart 2000 tarihleri arasında Hollanda'nın Lahey kentinde 2. Dünya Su Forumu,

The World Water Council (WWC) has been working since 1997 to develop a "World Water Vision" for the 21st century. Works carried out in individual countries under the common theme "From Vision to Action" have been articulated under the heading "Vision 21: Water for People" and presented to the World Water Forum.

The 2nd World Water Forum took place in The Hague, the Netherlands, on 17-22 March 2000 under the organization of the WWC for the purpose of mobilizing countries and related organizations

İNSANLAR İÇİN SU

WWC tarafından (www.wsscc.org/vision_21) web sitesinde detayları ile açıklanan 21.yüzyıl dünya su vizyonu aşağıdaki 4 temel esas çerçevesinde belirlenmiştir:

- Her seviyede insanlarda enerji ve yaratıcılık oluşturmak
- Topyekün Yaklaşım
- Tüm Paydaşlar Arasında Sinerji
- İnançlı- şevkatli liderlik ve delegasyon

WATER FOR PEOPLE

- *Energy and creativeness in people of all levels,*
- *A holistic approach,*
- *Synergy stemming from all partners, and*
- *Determined and compassionate leadership and delegation.*

düzenlendi. Forumu çok sayıda ülke ve kuruluş katıldı. Forum süresince bir çok etkinlik sergilendi. 21 Mart Dünya Su Günü kutlamaları ve WWC Bakanlar Konseyi toplantısına da sahne olan Forumu'a Türkiye'den Enerji Bakanı Cumhur Ersümer, GAP İdaresi Başkanı ve DSİ Genel Müdürü de katıldı. Güneydoğu Anadolu Projesi Forum'da yoğun bir programla temsil edildi.

Forum'un düzenlendiği Lahey Kongre Merkezi'nde GAP İdaresi'nce açılan "GAP Pavyonu"unda, Proje'ye ilişkin çok sayıda maket, harita ve resim sergilendi, 18 Mart günü ise GAP İdaresi Forum kapsamında ayrı bir Oturum ve Panel düzenledi.

Lahey Büyükelçimiz Aydan Karahan'ın da izleyenler arasında yer aldığı Oturum " Baraj Yapımından Etkilenen Nüfusa Yönelik Katılımcı Yeniden Yerleşim Programı" adı ile, Su Yönetimi Üçüncü Dünya Merkezi Başkanı Prof. Asit Biswas'ın yönetiminde gerçekleşti. Bir slayt gösterisinin de yapıldığı Oturumda GAP'ın deneyimleri GAP İdaresi Başkanı Dr.Olcay Ünver ve Başkan Yardımcısı Kaya Yaşınok tarafından sunuldu. Ayrıca DSİ Genel Müdürü Prof. Doğan Altınbilek, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Türkiye Temsilcisi A.Witschi Cestari, Halfeti Belediye Başkanı Mehmet Gökçek, Halfetili bir bayan; Emine Çetintaş, UNDP ve Dünya Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) uzmanları Yeşim Oruçoğlu ile John Rouse da birer konuşma yaptılar.

on water as a vital resource. The forum witnessed many activities and participation of many organizations and agencies. The forum also set the stage for March 21 World Water Day celebrations and the meeting of WWC Ministerial Council. Turkey was present in the Forum with Cumhur Ersümer, Minister of Energy, GAP President and the General Director of State Hydraulic Works.

At the stand of GAP in the The Hague Congress Center, many models, maps and photos on the project were exhibited and a separate Session and Panel Discussion were arranged for GAP on 18 March.

The session in which Aydan Karahan, Turkey's Ambassador to The Hague was also present took place under the chairmanship of Prof. Asit K. Biswas, President of Third World Center for Water Management and centered around "Participatory Resettlement of People Affected by Dam Lakes." In the session also supplemented by a slide show, the experience in GAP was conveyed to the audience by GAP President Dr. İ.H. Olcay Ünver and Deputy President M. Kaya Yaşınok. Other speakers in the Session included DSİ Director Prof. Doğan Altınbilek, A. Witschi Cestari, UNDP's Resident Coordinator in Turkey, Halfeti Mayor Mehmet Gökçek, a lady from Halfeti, Emine Çetintaş, as well as Yeşim Oruçoğlu and John Rouse, experts from UNDP and FAO.

Oturumu takiben GAP İdaresi "Cinsiyet Dengeli Kalkınma" konusunda bir panel düzenledi. Panelde; Uluslararası Sulama ve Drenaj Merkezi eski başkanı Dr.Chitale, Su Yönetimi Üçüncü Dünya Merkezinden Dr.C.Tortajada, Türkiye Aile Planlaması Derneği eski Başkanı Prof Sema Kut ve Türkiye Kalkınma Vakfı Genel Koordinatörü Dr. Ahmet Saltık konuşmacı olarak katıldı.

The Panel Discussion following the session was on gender balanced development participated by Dr. Chitale, former President of International Center for Irrigation and Drainage, Dr. C. Tortajada from the Third World Center for Water Management, Prof. Sema Kut, former President of the Turkish Family Planning Association and Dr. Ahmet Saltık, Rural Development Coordinator of the Development Foundation of Turkey.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMADA BİR VİZYON: GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ

"GAP Vizyonu"GAP İdaresi'nin hazırladığı dokümanda aşağıdaki başlıklar altında özetlenmiştir:

- **Cinsiyet Dengeli Kalkınma:**
Halen Bölge'de kadınların kalkınmaya entegre olması amacıyla sosyal ve eğitim programları uygulayan 22 Çok Amaçlı Toplum Merkezi mevcuttur. Bunların sayısının 2005 yılında 60'a ulaşması ve 2010 yılında ise Bölgedeki kadınların % 90'ının yeterli sağlık ve hijyen bilgileri ile donanması hedeflenmektedir.
- **Katılımcılık:**
Katılımcı imar planlama konusundaki deneyimlerin kısa vadede diğer kent merkezlerinde de kullanılması öngörülmektedir.
- **Ekonomik Geçerlilik:**
Bölge'deki ekonomik büyümenin gelecek on yılda su ve toprak kaynaklarının geliştirilmesi ve kentsel yönetim vasıtasıyla iki katına çıkarılması öngörülmektedir.
- **Çevresel Sürdürülebilirlik:**
GAP İdaresi, doğal kaynakların, gelecek nesiller için katılımcı yönetimi ve korunmasına ilişkin planlamalar yapmaktadır.
- **Mekansal Sürdürülebilirlik:**
Adıyaman Eco-City çalışmasının sağlayacağı deneyimlerle bu modelin, 2010 yılına kadar GAP Bölgesi'nde diğer büyük kent merkezlerine uygulanması öngörülmektedir. Gelecek 10 yılda Bölge'deki kentsel nüfusun yeterli su, sanitasyon, ulaşım sistemine kavuşmasını mümkün kılacak sürdürülebilir kentsel gelişmenin temini öngörülmektedir.
- **Sürdürülebilir Sulama:**
2010 yılına kadar Bölgedeki ekonomik sulanabilir alanların %100'üne, sürdürülebilir sulama projelerinin yansıtılması öngörülmektedir.
- Bölge'deki yerleşmelerde yaşayan tüm nüfusun su temin edebilmesi öngörülmektedir.

SOUTHEASTERN ANATOLIA PROJECT:

A VISION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

In the document prepared by the GAP Administration, the vision of GAP is summarized under the following headings:

- **Gender Balanced Development**
At present there are 22 Multi-purpose Community Centers (ÇATOM) in the region conducting social programs and training courses to integrate women to the process of development. The target is to have about 60 such centers in 2005 and equip 90 percent of all women in the region with adequate information on health and hygiene.
- **Participation**
It is envisioned to apply the experience obtained in participatory urban development planning in other urban centers as well within a short period of time.
- **Economic Viability**
The target is to double the economic growth rate of the region in the next decade through the development of land and water resources and urban management.
- **Environmental Sustainability**
The GAP administration is involved in developing relevant plans for participatory management and protection of natural resources by the future generations.
- **Spatial Sustainability**
It is envisaged to apply the experience and model of Adıyaman Eco-City work to other large urban centers of the GAP region until the year 2010. The target is to ensure sustainable urban development so as to enable such centers to have adequate water, sanitation and transportation systems.
- **Sustainable Irrigation**
*The target is to attain sustainable irrigation covering 100 percent of all irrigable land in the region by the year 2010.
Another target is to have all settlements supplied adequate water*

Melbourne'de X. Dünya Su Kongresi

X. World Water Congress in Melbourne

Onuncu Dünya Su Kongresi, Uluslararası Su Kaynakları Birliği (IWRA) tarafından 11-17 Mart 2000 tarihinde Avustralya'nın Melbourne kentinde düzenlenmiştir.

"Dünya'nın En Önemli Kaynağı:Su" adıyla düzenlenen Kongre çeşitli etkinliklere sahne olmuştur. IWRA Yönetim Kurulu Toplantısında GAP İdaresi Başkanı Dr.Olcay ÜNVER'in 2001-2003 dönemi için IWRA Genel Sekreterliği'ne seçildiği ve Program Komitesi ve Kanunlar ve Tüzükler Komitesi Başkanlığı'na geldiği de açıklanmıştır.

12 Mart 2000 günü toplanan IWRA Genel Kurulu'nda Dr.ÜNVER'e, " IWRA Onursal Üyeliği" de verilmiştir. Bu unvan IWRA tarafından, su konusunda en az 10 yıl akademik ve pratik çalışmalarda bulunan kişilere verilmektedir.

Genel Kurul'da ayrıca Başkan Prof.Benidito BRAGA 2001 yılında yapılacak Yönetim Kurulu toplantısının, GAP gibi dünya çapında bir projeye sahip bulunan Türkiye'de Şanlıurfa'da yapılacağını ifade etmiştir. Kongre dolayısıyla Melbourne'da bulunan IWRA ve aynı zamanda Dünya Su Konseyi (WWC) üyesi Şanlıurfa ve Adıyaman Belediye Başkanları, Yönetim Kurulu üyelerini GAP Bölgesi'nde ağırlamaktan duyacakları mutluluğu ifade etmişlerdir.

Suya Dayalı Sürdürülebilir Kalkınmaya Bir Örnek: GAP

Kongre çerçevesinde yapılan oturumlardan ikisinde GAP birer bildiriyle yer almıştır. "Suya Dayalı Sürdürülebilir Kalkınmaya Bir Örnek: GAP" ve Baraj İnşaatlarından Etkilenen Nüfusun Katılımcı Yeniden Yerleşimi".

Onuncu Dünya Su Kongresi sırasında bir de GAP Pavyonu açılmıştır.

The Tenth World Water Congress organized by IWRA took place in Melbourne, Australia, from 11 to 17 March 2000.

The Congress entitled "Water: The Most Important Resource" set the stage for various activities. In the IWRA Executive Board meeting held concomitantly with the Congress, it was announced that GAP President Dr. İ.H. Olcay Ünver was elected as the Secretary General of IWRA for the term 2001-2003. Dr. Ünver was also elected as the Chairperson of committees for the Program and By-Laws.

In the General Assembly of IWRA convened on the 12th March 2000, Dr. Ünver was accepted to the status of Honorary Membership. This title is accorded to those persons who have at least ten years of academic and practical experience in water related issues.

Prof. Benedito Braga, President of the Association announced that the Executive Board Meeting of IWRA scheduled for 2001 should take place in Şanlıurfa, Turkey, as an example of a province and country where such a giant project as GAP is under implementation. Also present at the meeting were the members of both IWRA and WWC, the mayors of Şanlıurfa and Adıyaman stated that they would be delighted to host the members of the Executive Board in their region.

GAP: An Example of Water Based Sustainable Development

GAP was present in two sessions of the Congress with its papers for each. These papers were "GAP: An Example of Water Based Sustainable Development" and "Participatory Re-settlement of People Affected by Dam Lakes."

There was also a GAP display in the Congress Hall.

Şanlıurfa'da Suyu Dayalı Kalkınma Projeleri Workshopu

Workshop In Şanlıurfa: Water Based Development Projects

Workshop Katılımcıları Halfeti'yi ziyaret etti.

Participants of the Workshop in Halfeti

GAP'in planlanması ve koordinasyonu ile görevlendirilmiş bulunan GAP Bölge Kalkınma İdaresi kuruluşunun onuncu yıldönümü olan Kasım 1999'da dünyada suya dayalı kalkınma projelerine ilişkin deneyimlerin paylaşılacağı ve sözkonusu projelerin uygulayıcılarını bir araya getiren uluslararası bir toplantı düzenledi.

GAP İdaresi bu alanda çok önemli bir Proje'nin planlama sorumluluğunu üstlenmiş bir kuruluş olarak su ve kalkınma konularının irdeleneceği bu uluslararası toplantı ile Türkiye'nin deneyimlerini ilgililere aktarma ve GAP'ın uluslararası tanıtımı fırsatını da yaratmış oldu.

In November 1999, as an activity for its tenth anniversary, the GAP Administration which is in charge of planning and coordination for the GAP organized an international workshop bringing together the implementers of water based development projects to share international experience in this field.

This workshop gave the GAP Administration a unique opportunity to convey its experience, as an organization in charge of planning such a large scale project as GAP, to others involved in similar projects in other parts of the world.

"Suya Dayalı Kalkınma Projeleri: Dünyadaki Deneyimler" başlığı ile 8-11 Kasım 1999 tarihleri arasında Şanlıurfa'da gerçekleşen Workshop nedeni ile GAP Bölgesi, ilk kez dünyadaki benzer projelerin uygulayıcıları tarafından ziyaret edildi.

Workshop'a Üçüncü Dünya Su Kaynakları Merkezi Yönetimi Başkanı Profesör Asit BISWAS, Uluslararası Su Kaynakları Birliği Başkanı Profesör Benedito BRAGA, Kalifornia Su Kaynakları Dairesi'nden Naser James BATENİ, Three Gorges Barajı'ndan (Çin) Fong ZIYUAN, Japonya'dan Yutaka TAKAHASI, Sardar Sarovar Projesi'nden (Hindistan) Prof. George VERGHESE, Fransız Su Akademisi'nden Claude SALVETTI, Kuzey Sina Kalkınma Kuruluşu'ndan (Mısır) Mohammed Nabil Salem, GAP İdaresi Başkanı Dr.I.H.Olcay ÜNVER ve DSİ Genel Müdürlüğü'nden Faik TURAN birer bildiri ile katıldılar.

Çalışma dili İngilizce olan Workshop'a izleyici olarak bazı kamu kuruluşları, üniversiteler ve uluslararası kuruluşların Türkiye temsilcileri de davet edildi.

Üç günlük Workshop süresince katılımcılar, GAP Bölgesi'nde uygulanmakta olan bazı projeleri yerinde izledikleri saha gezilerine de katıldılar. Workshop'ta sunulan bildiriler Oxford Yayınları tarafından bir kitap olarak hazırlanmakta.

The workshop took place from 8 to 11 November 1999 during which the region was also visited for the first time by managers of some other water projects throughout the world.

Participants delivering papers to the workshop included Prof. Asit Biswas, President of Third World Center for Water Management; Prof. Benedito Braga, standing President of the Association; Naser James Bateni from the Department of Water Resources, California; Fong Ziyuan from the Three Gorges Dam in China; Yutaka Takahashi from Japan; Prof. George Verghese from Sardar Sarovar Project (India); Claude Salvetti from the French Water Academy; Muhammed Nabil Salem from the North Sinai Development Organization (Egypt); GAP President Dr. I.H. Olcay Ünver; and Faik Turan from State Hydrolic Works of Turkey.

The medium of discussions and presentations in the workshop was English. Representatives from some governmental organizations, universities and international organizations were also invited as observers to the workshop.

röportaj

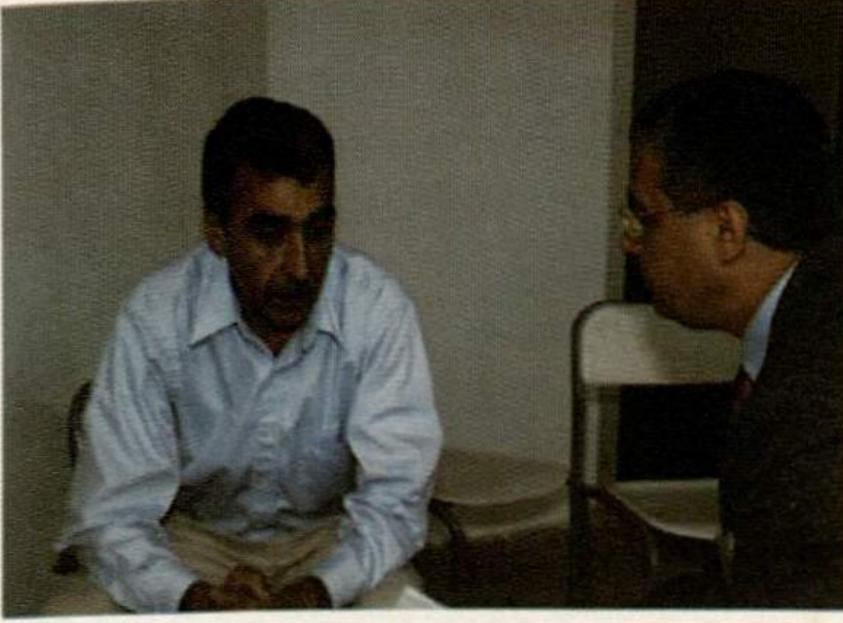
GAP Review

Şanlıurfa Workshop Katılımcıları ile Görüştü

GAP Review Interviewed Şanlıurfa Workshop Participants

GAP Review, Suya Dayalı Kalkınma Projeleri Workshop katılımcılarından bazılarıyla görüştü: ABD California Eyaleti Su Kaynakları Baş Mühendisi Naser Bateni,

GAP Review interviewed three leaders in the Water Based Development field who attended the workshop in Şanlıurfa. The first interview was with Naser Bateni,

Mr. Naser Bateni (Solda) :
Su Kaynakları Dairesi Kalifornia Bölümü

*Mr. Naser Bateni;
Department of Water Resources of the State of California*

halen Hindistan'da bir araştırma kurumunda çalışan George Verghese ve Brezilya'daki Sao Francisco Nehir Havzası Projesi'ni temsilen Workshop'a katılan IWRA başkanı Prof. Dr. Ben Braga. Dile getirilen görüşler, alanlarında uluslararası önder konumunda olan kişilerin GAP'a bakış açıları hakkında belirli bir fikir veriyor.

GAP Review: Türkiye ve Güneydoğu Anadolu Projesi hakkındaki düşünceleriniz neler ?

Mr. Bateni: Türkiye olağanüstü bir ülke. Bugün uyguladığı programlarla Türkiye öyle sanıyorum ki çok yakın gelecekte bölgenin lider ülkesi konumuna gelecek. GAP ise, çalışmalardan etkilenen insanları sürecin içine yerleştiren bir vizyona ve önderliğe sahip olduğu için büyük bir program. Vizyon sahibi bir önderlikle büyük bir programı bir araya getirdiğinizde, gelecekte büyük başarılar kazanacak, su kaynaklarına dayalı güçlü bir kalkınma programı elde edersiniz.

Verghese: Bütüncü bir proje olduğu için GAP'tan çok etkilendim. İnsanları merkeze koyarak bütün bir bölgenin kalkınmasını hedefliyor...Bu çok önemli bir yaklaşım.

Prof. Braga: Türkiye hakkındaki izlenimlerim, olabileceklerin en iyisi...Türkiye ile Brezilya arasında benzerlikler var. GAP, gelişmekte olan ülkeler için büyük önem taşıyor. Elinizde, halkın katılımını sağladığınız sürece büyük ölçekli sürdürülebilir projeler geliştirilebileceğini gösteren, bir örnek var.

principal engineer with the Department of Water Resources of the State of California, USA. The second interview was with George Verghese from India who is presently working with a research institution. The final interview was with Ben Braga, a Brazilian working with the San Francisco River Basin Project. From the highlights of their comments we can glean a perspective on the impressions international leaders in the field have related to the GAP project.

GAP Review: What is your opinion of Turkey and the Southeastern Anatolia Project?

Mr. Bateni: Turkey is gorgeous. Turkey is taking steps forward with programs that I believe will make it the leader in the region in the very near future. GAP is a great program with visionary leadership that brings the people affected most into the process. Combine those, visionary leadership and a great program, and you get a powerful water based development program that can be very successful in the future.

Prof. Verghese: I'm very impressed by GAP because it is a holistic project. It looks at the development of the entire region with the people at the center...it is a very important approach.

Prof. Braga: My impression about Turkey is the best possible...there are similarities between Turkey and Brazil. The GAP project is extremely

GAP Review: GAP ile ülkenizdeki kalkınma-geliştirme projeleri arasındaki farklılıklar ve benzerlikler neler ?

Mr. Bateni: ABD'de sosyal konular buradakinden biraz farklı. Ancak, bizim de benzer geliştirme programlarımız var. Bir yandan bunları uygulamaya, diğer yandan da California halkına yeterli su temin etmeye çalışıyoruz.

Prof. Verghese: Benzer birçok nokta var. Bizim yaklaşımımız da sosyo-ekonomik içerikte, ama tek bir kuruluş altında değil...Sosyal girdilerle, GAP gibi bir idare değil, hükümetin diğer kuruluşları ilgileniyor. Bir başka önemli farklılık da, bizim ülkemizde projenin tek bir merkezi hükümete bağlı olmayıp dört eyalet yönetimi arasında bölünmüş olması. Bu da bizim için özel sorunlar yaratıyor.

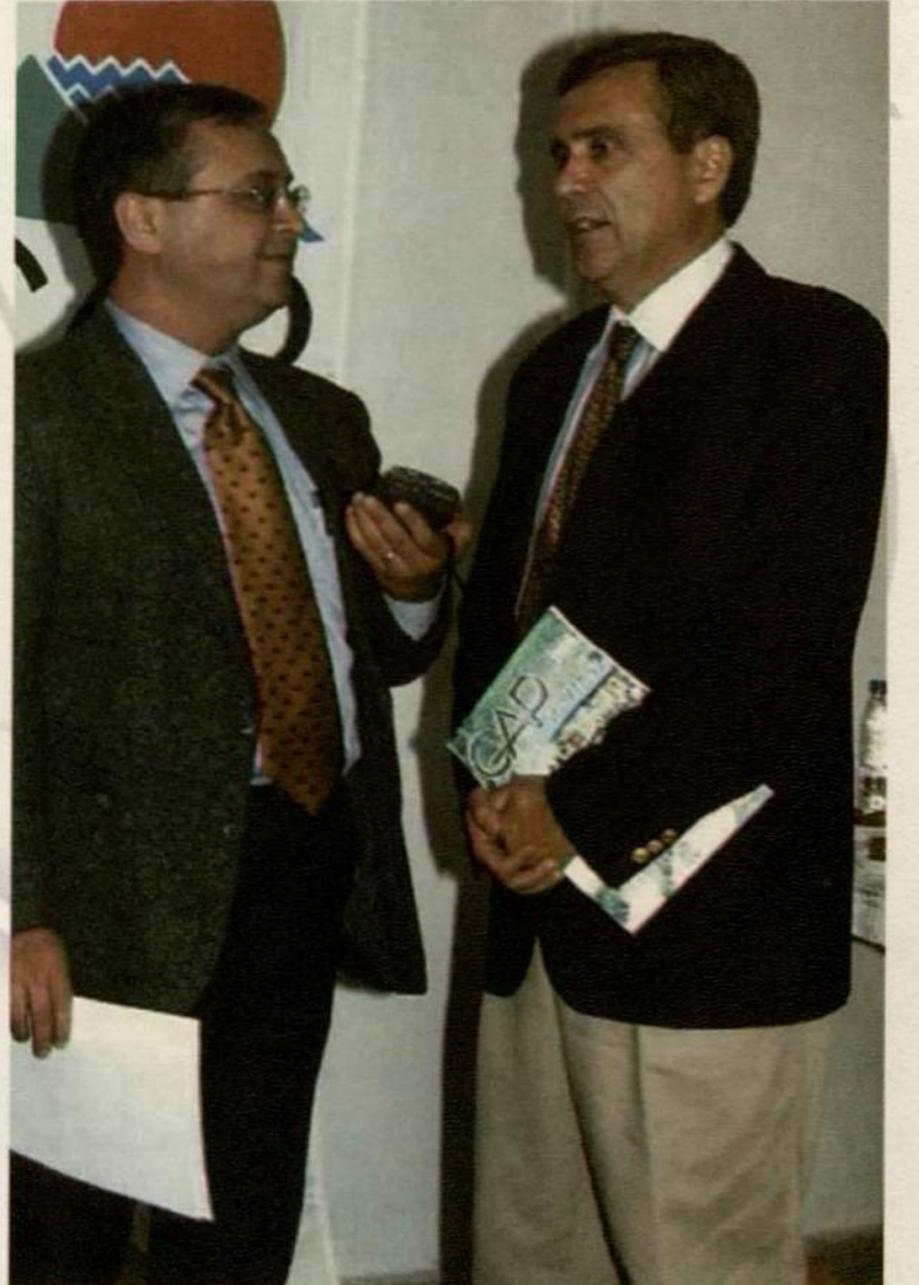
Prof. Braga: GAP İdaresi'ne benzeyen San Francisco Nehir Komisyonu, su sıkıntısı çekilen yarı kurak alanlarda sosyal kalkınmayı sağlamak amacıyla oluşturuldu. Bu bakımdan, buradakine çok benziyor.

important for the developing world. Here is an example that you can produce large projects that can be sustainable because they have the participation of the community.

GAP Review: What are some differences and similarities between the GAP project and development projects in your country?

Mr. Bateni: *The social issues in the United States are slightly different but we have similar types of land development programs we are trying to implement as well as providing adequate water for the people of California.*

Prof. Verghese: *Many things are similar. We also have a socio-economic approach but not under a single agency ....the social inputs are looked after by other agencies of the government and not by an administration like GAP. Another major distinction is that in our country, the project is divided between four state governments, not one central government. This creates unique problems to us.*

Prof. Ben Braga (Sağda) : Brezilya San Francisco Nehri projesi
Prof. Ben Braga, San Francisco River Project

GAP Review: Son soru, yaptığımız grup çalışması ile ilgili...Sizce bu grup çalışmasının bilgileri yayma ve deney alışverişi açısından ne gibi yararları oldu ?

Mr. Bateni: Buradan pek çok şey öğrenmiş olarak ayrılacağım. Böyle çalışmaların yalnızca GAP'a değil, bizim gibi başka ülkelerden farklı deneyimlerle gelen kişilere de yararı var.

Prof. Verghese: Grup çalışması yararlı bir eğitsel deneyim olmuştur...sizden öğreneceğimiz çok şey var ve belki sizin de bizden öğrenecekleriniz vardır. Kendi ülkelerimizde ve uluslararası alanda, giderek güçlenen baraj karşıtı ve çevreci kesimler nezdinde saydamlığı ve anlayışı geliştirmek çok yararlı olmuştur.

Prof. Braga: Grup çalışması, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerin kendi deneyimlerini birbirlerine aktarmalarının çok iyi bir yolu. Bence bu türde bir başka grup çalışması daha düzenlememiz gerekiyor.

Prof. Braga: *The SanFrancisco River Commission, similar to GAP, was formed to increase the social development of semi-arid regions having water deficits so in this respect it's very similar to what you have here.*

GAP Review: *A last question related to the workshop...What do you see as the benefit of the workshop in disseminating information and sharing experiences?*

Mr. Bateni: *I learned a lot at this conference that I will be taking home with me. A workshop like this is good not only for GAP but for those of us who are coming from other countries with other experiences.*

Prof. Verghese: *The workshop has been a valuable educative experience...we have much to learn from you, and maybe you have something to learn from us. It has been very useful to promote transparency and understanding among large and growing anti-dam and environmentalist groups in our own countries and between countries.*

Prof. Braga: *The workshop is an excellent way to exchange our experiences between developing and developed countries. It is almost certain that we should be developing another workshop like this.*

Prof. George Verghese :
Yeni Delhi Politika Araştırma Merkezi

*Prof. George Verghese,
New Delhi Political Research Center*

Suya Dayalı Kalkınmada Amerikan Deneyimi Çalışma Toplantısı

American Experiences in Water Based Development

Amerikalı Katılımcılar ve GAP İdaresi Yetkilileri Cumhurbaşkanı S. Demirel'i ziyaret etti.

American participant & GAP Managers visit president S. Demirel

Ankara'da 12-13 Ocak 2000 tarihleri arasında ODTÜ Kültür ve Kongre Merkezi'nde "Suya Dayalı Kalkınmada Amerikan Deneyimi" konulu bir Workshop düzenleyen GAP İdaresi, GAP'ın uluslararası etkileşim ve iletişime konu edildiği uluslararası etkinliklerine bir yenisini daha ekledi.

Bu Workshop ile suya dayalı kalkınma deneyimlerinin paylaşılması ve deneyim sahibi ABD kuruluşlarının kurumsal kapasitelerinin tanınarak işbirliği olanakları ile ortak proje ve eğitim programları üzerinde görüşme zemini oluşturulması hedeflendi.

This workshop was also organized by the GAP Administration. It took place at the Culture and Convention Center of METU (Middle East Technical University) on 12-13 January 2000. The workshop had the aim of sharing the experience of relevant US organizations, obtaining information about their institutional capacities, considering possibilities of cooperation and discussing joint project and training activities.

During the workshop, Arizona State University (ASU), Tennessee Valley Authority (TVA), Kent

Workshop'a, Arizona Eyalet Üniversitesi (ASU); Tennessee Vadisi Otoritesi (TVA); Kent Eyalet Üniversitesi; Portland Eyalet Üniversitesi; Oklahoma Eyalet Üniversitesi ile Amerika Birleşik Devletleri'nde su kaynaklarının geliştirilmesi ve yönetiminden sorumlu iki temel kuruluş olan US Bureau of Reclamation (HESS ve sulama amaçlı altyapı inşaatı yapan genel müdürlük) ve Army Corps of Engineers (Enerji temini amaçlı köprü, baraj, altyapı inşaatı yapan orduya bağlı birim) temsilcileri; kurumlarını tanıtan ve deneyimlerini aktaran birer bildiri ile katıldılar.

Ülkemizden çok sayıda kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, uluslararası kurum ve kuruluş temsilcileri, sivil toplum örgütleri, akademik kurum temsilcileri de Workshop'ı izlemek üzere davetli idi.

Workshopu takiben GAP Bölgesi'ne bir gezi düzenlenmiş ve bildirimleri kapsayan bir kitapçık hazırlanmıştır.

State University, Portland State University, Oklahoma State University, and US Bureau of Reclamation and Army Corps of Engineers, as two prominent US organizations in charge of water resources management and development delivered papers introducing their respective organizations and conveying their experience.

There were also many other national and international non-governmental organizations and universities invited to the workshop.

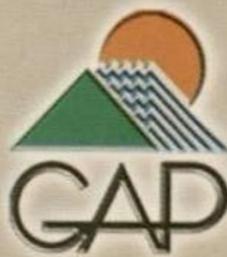
Following the workshop there was a field trip offered to the GAP region which was well attended. Later, the workshop presentations were compiled in book form.

Bir Köprüdür Zeugma...

*Mezopotamya'nın
en görkemli şehirlerinden biri olan
Belkıs Zeugma gün ışığına çıktı...*

**Türkiye'nin en kapsamlı çok uluslu arkeolojik kazı-kurtarma çalışması,
Amerikan Packard Enstitüsü'nün finansmanıyla, GAP İdaresi koordinasyonu ile yürütüldü**

T.C.
BAŞBAKANLIK
GÜNEYDOĞU ANADOLU PROJESİ
BÖLGE KALKINMA İDARESİ BAŞKANLIĞI

Merkez : Willy Brandt Sokak No: 5 Çankaya 06680 ANKARA
Tel : (0.312) 442 23 24 (Pbx) • Fax : (0.312) 440 13 84 • E-mail : gap-x@gap.gov.tr • Internet : www.gap.gov.tr

Bölge Müdürlüğü : Şanlıurfa Tüneli Çıkış Ağızı, P.K. 155, 63000 ŞANLIURFA
Tel : (0.414) 314 17 50 (3 Hat) • Fax : (0.414) 313 50 73 • E-mail : gapbolge@superonline.com